

Војнопензионерске теме и дилеме

СУЖИВОТ СА ВИРУСОМ

Планетарна болест је под контролом у нашој земљи, али ако се житељи Србије не буду придржавали мера заштите и потребом да се социјално дистанцирају од других људи, лако може да се догоди да зараза поново букне. Престанак ванредног стања прилика је и за прве анализе мера које је током епидемије предузела држава.

Светска пошаст звана covid 19 и даље хара планетом. Док настају ови редови, бележимо званичан податак да је на Земљи од вируса корона заражено 4,1 милион становника и да је животима платило 280.000 оболелих. Охрабрује податак да је 1.4 милиона житеља планете излечено. Међутим, онеспокојава чињеница да се вирус „усељава“ у све већи број људи. Стручњаци кажу да се болест сада шири јужном хемисфером. На северној полулопти вирус је углавном под контролом. С времена на време, понегде букне какво ново жариште, али се то епидемиолошким мерама санира. Током лета се очекује смирење пандемије... Шта ће бити на јесен, нико још не може поуздано да прогнозира. Говори се углавном о мање или више израженој могућности да Земљу заплусне други талас пандемије. Уколико би се то догодило, за планетарну економију била би то катастрофално.

Од како се болест проширила, све су јакше чињенице потезане о томе да је вирус настао у једној лабораторији на истоку, те да је, по једнима – намерно пуштен у оптицај, по другима – случајно се отео контроли. Разуме се, ни за једну од тих теза, нису пружени докази, тако да се, за сада, теорија завере потискује у други план. Велики број људи, међу којима су и научници, говоре да је то нека врста казне свеколике природе усмерена према људима због све већег загађивања природне средине, немара и покушаја да се поремете природни закони и постојећа равнотежа у распрострањености и броју биљних и животињских врста. Било како било, свет је потресла велика невоља. Вирус корона је, по свему судећи, највише погодио привреду. Најтеже ће проћи најразвијеније земље. Милиони људи су остали без посла, опала је привредна активност, а већина земаља ће ову годину завршити са дебелим минусом. Актуелна економска криза пореди се са светском економском кризом из тридесетих година минулог века. С тим у вези, ако се којим случајем вирус буде повратио на јесен, тешко је предвидети све последице које би изазвао.

Изазак из тешке ситуације је свакако вакцина. На неколико места се врше истраживања како би се пронашао ефикасан лек. До њега се може доћи, према изјавама експерата, за годину-две. А дотле ће корона сејати страх и смрт широм планете.

Србија није доживела оно што је задесио више земаља Европе и САД. Корона је многе завела у црно. Држава је, како су оценили највиши органи, благовремено

предузела мере којима су значајно смањене могућности за заразу. При томе су снагом закона заведене тешке мере које су највише погодиле старију популацију.

Нећемо овом приликом да се бавимо чињеницама о томе у којој мери су, у условима ванредне ситуације, сузена људска права. Много је важније какве су и колике последице забране кретања особама старијим од 65 година, јер је то по многим најтежа мера за којом је посегла држава. Старији грађани су били уплашени, фрустрирани, спутани... Нова правила живота најтеже су пала онима који, због хроничних болести, морају да се крећу, јер је то део терапије. Реч је о дијабетичарима, срчаним болесницима и онима које муче још неке болести. Очекивало се да ће лекари, који су претежно сачињавали Кризни штаб, бити милосрднији према људима које оптерећује бремене година. Никада, чини се, неће бити јасно зашто од почетка у време полицијског часа није било дозвољено кретање пензионера. Да су били у ситуацији да прошетају сат времена или нешто дуже, старији од 65 година засигурно би знали да се чувају и избегну блиски сусрет прве врсте с опасним вирусом. Ево, и ових дана, после укидања ванредног стања на улицама видимо младе без маске и рукавица, а старији одмах упадају у очи дисциплинованом применом мера заштите и социјалног дистанцирања.

Дијабетичари су имали скок шећера у крви, што је произвело нове недаће у организму. По престанку опасности, муку муче сами са собом, крећући се неспутано и прилагођавајући исхрану новим условима, не били предузетим мерама спустили проценат шећера у крви.

Током ванредног стања у предности су били они који су у становима држали псе. Они су, заједно својим љубимцима, могли да се прошетају два пута дневно.

Да је могло да се пронађе решење којим би се до краја испоштовале мере заштите, социјалног дистанцирања и потребе старијих људи, нарочито оних којима је шетање терапија, може да послужи пример Косова и Метохије, где су старији могли да се крећу у различито време, при чему су им тајминг одређивала два последња броја у личној карти.

Тек набавка основних животних потрепштина најстаријих грађана заслужује подробну анализу. Заиста је било нехумано прекинути сан времешнима пре четири сата изјутра, како би отишли у дежурне продавнице да се снабдеју основним животним потрепштинама. У набавку су могли само једном седмично. Снабдети

се за седам дана изискивало је хрпу намирница и других ствари, што је представљало додатни проблем за старије. Наиме, ваљало је све то пренети до стана, а у продајним објектима се остајало дуже, због потребе да се набави већи број артикала.

Док су у Србији пензионери били приморани да рано ране, да би се домогли артикала који су им потребни за живот, дотле су у многим државама старије особе биле привилеговане да у набавку оду од осам до једанаест часова пре подне. Очигледан пример је Словенија.

Зар да се нико из Кризног штаба није сетио да су они који су нанизали 65 и више година могли да купују на пример после проглашења полицијског часа. Таквим решењем били би много хуманији и према запосленима који раде у продајним објектима. Ти продавци су морали да устају у два часа по поноћи, неки и раније, како би пре четири сата изјутра били на својим радним местима.

Добра одлука је донета када је ваљало у Београду поново успоставити градски саобраћај. Од почетног плана да се то учини у четири фазе, при чему би се последњи у превоз укључиле особе старије од 65 година, прешло се на резервну, правичну и одрживу варијанту – омогућено је свима да могу под истим условима да користе градски превоз. Тиме је показана брига према старијима који више нису представљали баласт приликом одлучивања. Сазнања са терена говоре да је та мера добро прихваћена и да нема гужви у аутобусима, тролејбусима и трамвајима.

Насупрот овој ситуацији посебно узнемирава изјава председнице Савета Европе Урсуле фон дер Лајен која се залаже да се пензионерима забрани сваки излазак из куће до почетка 2021. године, док се не „нађе“ вакцина против корона.

Иако је ванредно стање укинато, корона се још увек налази свуда око нас. Стручњаци упозоравају да се не треба опуштати, да опасност није прошла и да се и даље треба придржавати мера заштите и социјалног дистанцирања. Морамо се привићи да живимо паралелно са вирусом, онемогућавајући му да нас угрози.

То, упркос тврдњама неких, није тешко. Живот је јачи од свега.

Звонимир ПЕШИЋ

Укинуто ванредно стање у Србији

НОРМАЛИЗАЦИЈА ЖИВОТА

На основу члана 105. став 2. тачка 2. и члана 200. Устава Републике Србије, Народна скупштина Републике Србије, на Другој седници за време ванредног стања, одржаној 6. маја 2020. године, донела је

ОДЛУКУ о укидању ванредног стања

1. Укида се ванредно стање на територији Републике Србије, проглашено 15. марта 2020. године.

2. Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

У Београду, 6. маја 2020. године

Народна скупштина Републике Србије

Председник,

Маја Гојковић, с.р.

„Службени гласник РС”, број 65 од 6. маја 2020.

Рад УВПС после престанка ванредног стања

ШТО МАЊЕ ДИРЕКТНИХ КОНТАКАТА

Председник УВПС Љубомир Драгањац, после престанка досадашњих мера на нивоу државе, одредио је мере и препоруке за даљи рад наше организације у времену које следи. Ту инструкцију преносимо у целисти:

После укидања ванредног стања, проглашеног због корона вируса, живот у Србији се постепено нормализује. Тако се стварају услови и за активности УВПС. Имајући у виду да епидемија није престала, то јест да и даље постоји могућност да се зарази већи број људи, водећи рачуна о њиховом здрављу, активности у нашем удружењу свеће се на неопходне послове и обавезе.

У Београду, у седишту Удружења, организоваће се свакодневно дежурство од 9,00 до 12,00 часова. Радиће се уз примену средстава заштите (рукавице и маске) и социјално дистанцирање од најмање 1,5 метра. У просторије удружења неће моћи истовремено да дође више људи. Због тога је потребно телефоном најавити разлог и време доласка.

С обзиром на потребу да се контакти смање на најмању меру, остваривати их претежно телефоном, а кореспонденцију обављати превасходно електронском поштом. Финансијско пословање вршити у складу са законом и интерним актима УВПС, водећи рачуна о роковима. Веома је важно да све трансакције буду „покривене” одговарајућим документима, уз потписе надлежних и оверу.

Организације треба поштом да достављају захтеве са потребном документацијом везано за социјалну и хуманитарну помоћ, јер ће се наставити са додељивањем те помоћи једном месечно.

До даљњег у Удружењу се неће организовати састанци нити скупови са учешћем више од 10 људи.

У општинским и градским организацијама нагласак је и даље на телефонском контактирању чланова, на њиховом информисању и утврђивању да ли је коме од њих потребна одређена помоћ и на предузимању мера да им се у тој ситуацији помогне. Окупљање у просторијама које користи наша организација свести на најмању меру, уз поштовање мера које је предузела институција која је издала УВПС на коришћење те просторије. За договоре чланова општинских, градских и месних одбора, до даљњег, користити телефонске везе и контакте путем интернета.

Пратити медије и примењивати мере које препоручују наши епидемиолошки стручњаци.

Активности у којима се планира већи број војних пензионера, одложити на неодређено време, до када се укине проглашена епидемија, односно када престане свака могућност да се вирус прошири.

Обавезују се општинске и градске организације да до 20. јуна доставе своје извештаје о раду и деловању током ванредног стања са анализом, искуствима и предлозима мера и поступака.

Свечано у Параћину

ВЕНАЦ НА СПОМЕНИК ХЕРОЈУ

Делегација општинске организације УВПС Параћин, у сарадњи са општином Параћин, коју је представљао председник општине инг. Саша Пауновић, затим са удружењем бораца отаџбинских ратова општине Параћин и Организационим одбором манифестације „Бесмртни Пук”, 9. маја положила је венац на споменик народном хероју Бранку Крсмановићу, поводом 75 година од победе над фашизмом у Другом светском рату.

М. С.

Министар одбране положио венац на Споменик Незнаком јунаку

СРБИЈА ПАМТИ

И засланик председника Републике Србије Александра Вучића, министар одбране Александар Вулин, у пратњи начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића и заступника команданта Команде за обуку бригадног генерала Јелесија Радивојевића, уз војне почасте, положио је венац на Споменик Незнаком јунаку на Авали поводом 9. маја - Дана победе над фашизмом у Другом светском рату.

У спомен књигу министар Вулин је уписао:

“Непокор, патриотизам и јунаштво довели су вас до Дана победе у борби против фашизма - највеће пошасте у историји човечанства. Вама, палим херојима припада вечност, а нама вечно захвалним обавеза да памтимо и сећамо се.”

Када раде поједини кабинети са Поликлинике ВМА смештени у згради ВМЦ Нови Београд

РАСПОРЕД И ТЕЛЕФОНИ

Последњих дана ублажавају се мере предузете да би се зауставио вирус корона. Током маја се очекује да се живот постепено приближи ономе који је владао пре епидемије или да се у потпуности мере релаксирају. Разуме се то ће пре свега зависити од епидемиолошке ситуације у земљи.

Више војних пензионера обратило нам се молбом да их информисемо када раде поједини кабинети са Поликлинике ВМА који су измештени у зграду Војномедицинског центра Нови Београд. Многи су покушавали да остваре телефонску везу са лекарима тих кабинета ради консултација везаних за болест.

Најпре да поделимо са вама информацију да ти кабинети раде свакога радног дана од **08,00 до 14,00 часова**. Кабинети са Поликлинике ВМА раде по следећем распореду:

Ендокринологија: понедељком, телефон 011/3205-503;

Реуматологија: уторком, телефон 011/3203-503;

Хематологија: четвртом, телефон 011/3203-503;

Кардиологија: петком, телефон 011/3203-503;

Пластична хирургија: понедељком, телефон 011/3205-574;

Ортопедија: уторком, телефон 011/3205-574;

Неурохирургија: петком, телефон 011/3205-574;

Гинекологија: понедељком, телефон 011/3205-578;

Психијатрија: понедељком, средом и петком, телефон 011/3205-532;

Неурологија: понедељком, уторком и петком, нема телефона;

Дерматологија: понедељком, средом и петком, телефон 011/3205-540;

Педијатрија: суботом и недељом, телефон 3205-565.

Лекари опште медицине ВМЦ Нови Београд раде свакога радног дана од **08,00 до 18,00 часова**. Суботом и недељом ординирају дежурни лекари од **08,00 до 14,00 часова**.

Апотека ради радним данима од 08,00 до 18,00 часова.

На основу члана 12. Одлуке о испуњености услова за куповину стана под повољнијим условима („СВЛ” бр. 6/19), Министарство одбране дана 17.03.2020. године, објављује

ИЗМЕНУ ЈАВНОГ ОГЛАСА

1) Јавним огласом објављеним дана 10.03.2020. године позвана су сва заинтересована лица која имају право на стамбено обезбеђење у Министарству одбране и Војсци Србије, односно код Фонда за социјално осигурање војних осигураника Сектора за буџет и финансије и војним установама које обављају производну и услужну делатност по принципу стицања и расподеле добити, да поднесу изјаве за куповину стана под повољнијим условима у БЕОГРАДУ.

2) Због увођења ванредног стања на територији Републике Србије, рок за подношење изјаве за решавање стамбене потребе је са 30 дана продужен на **90 дана** од дана објављивања јавног огласа на сајту Министарства одбране и огласној табли у Фонду за социјално осигурање војних осигураник Сектора за буџет и финансије (улица Крунска 13, Београд), односно до 09.06.2020. године.

3) У преосталом делу текст јавног огласа објављеног дана 10.03.2020. године остаје неизмењен.

УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ,
СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

Обележен Дан победе у Подгорици

ПОШТА ПАЛИМ БОРЦИМА

Делегација Удружења војних пензионера Црне Горе коју су сачињавали Жељко Вукић председник, Душанка Стојановић, члан Градског одбора и Радивоје Здравковић, секретар, поводом Дана победе над фашизмом положила је вијенац на Споменик партизану борцу на Горици и поклонила се сеника бесмртних хероја.

Војни пензионери су тим чином одали почаст свим слободарима који су дали своје животе бранити отаџбину, своја огњишта, слободу и част народа.

Р. 3.

Дошао је др Миодраг Лазић једног пре-поднева у лето 1996. у дописништво „Политике“ у Нишу и донео пуну торбу папира. Тога дана смо и сазнали да је намеран да објави ратни дневник о свом боравку на ратиштима и у болницама у Републици Српској Крајини и Републици Српској. Дугогодишњи шеф „Политикиног“ дописништва Тихомир Нешић, у то време уредник у нишкој „Просвети“, прочитао је рукописе, многе сам прочитао и ја. У јесен исте године у Српској новинској агенцији СРНА у Српском Сарајеву штампана је књига под насловом „Дневник ратног хирурга“.

Тога дана, када је донео рукописе у наше дописништво, дуго смо разговарали.

—Морао сам да се испразним... Јер, оперишеш децу, оперишеш пријатеље, недужне људе, храбре борце. А око тебе гранате и бомбе, страдања. Сваке вечери седео сам и писао о претходном дану. Сутрадан ми је било лакше. Верујем да ћу успети да бурно време наших српских мука остане записано и да овај дневник будућим генерацијама у нашој вољеној земљи остане аутентично сведочанство шта смо и како све преживели — рекао је тада овај лекар.

Испричао ми је др Лаза како је дошао на идеју да све записано на ратишту преточи у књигу:

—У руке су ми дошле дневничке белешке Холанђанина Аријуса ван Тинховена, ратног хирурга који је током јесени 1914. и почетком 1915. радио у Ваљевској болници и писао о страдању цивилног становништва у Србији и окрутном поступању аустроугарске војске. Када сам прочитао његова ратна сећања, како су херојски бринули о рањенима и болеснима, у мени се родила идеја да овековечим године проведене у Српској Крајини и Републици Српској.

Кадгод смо се у причама дотакли периода проведених у ратним болницама, др Лаза враћао се на Витовдан 1993. године:

—Из дана у дан стизали су ми рањеници, српски, али и хрватски борци. Тог незаборавног петка у салу сам ушао око пола девет увече, а из ње изашао сутрадан у 13 часова. Операција за операцијом... Павловић из Кисељака — тешка повреда од експлозије бомбом, његов синовац Влатко тешка повреда стомака, Милутин Станишић из Илијаша Јуре Мијић, Краљева Су-тјеска... И никада нећу заборавити плаво-оку девојчицу Слађу од 14 година, коју су пребацили из Илијаша у нашу болницу са стомаком пуним крви јер јој је граната пресекла аорту. Њен отац поред стола, сагнуо се поред мене, љуби ми крваве клопке и моли да јој спасем живот... Завршава операцију, пребацијемо је у интензивну негу, али она се не буди. Умире. Ту експлозију бола њених најближих, такав блесак туге никада ни пре ни после нисам видео. Или, како да заборавим мајку и сина од 16 година, на које је пала граната. Без свести су, тешке, претешке и смртоносне ране. Оперисамо обоје, пребацијемо их у шок собу, у два одвојена кревета, он поред ње. У дубокој су анестезији и у једном тренутку на апаратима видим престају дечаку све функције. Гаси се, нема му спаса. Тог тренутка мајка на трен отвара очи, окреће главу према кревету свог сина и истога часа и она умире. То никако не могу да објасним. Ту везу мајке и сина.

Сећање на ратног хирурга

САМО ИЗГЛЕДА ДА ДОКТОРА ЛАЗЕ НЕМА

Свуда и на сваком кораку у причама о изненада преминулом хирургу др Миодрагу Лазићу може се чути „да је праведник умро, али да његова дела заувек остају“

ОРДЕЊЕ ЗА ЈУНАКА

Патријарх Павле 1994. године доделио му је Орден Светог Саве, Војска Републике Српске медаљу „Милан Тепић“ за храброст, а 20 година након рата председник Републике Српске Орден Крст Милосрђа.

Веровало је др Лаза да ће његов дневник бити и драгоцену искуство из прве руке и из срца рата, али и најснажнији протест против безумља рата. Много је пута био усред ратних окршаја, у опасности да изгуби живот. Када је по њега послат авион да се врати у Србију, одбио је. Само је рекао: „Шта је боље — јефтина свећа или узвишена борба.“

Небројено је примера о људима којима је др Лаза спасао животе. Његов кум Васо Јеремић проглашен је мртвим, али Лаза није мислио тако. Реанимирао га је, сломио му је неколико ребара. Није, међутим, било ефекта. Доктори сарадници кажу да је Васо мртав, али др Лазић одговара да није. Узима скалпел, отвара грудни кош и хвата Васином срце рукама. Масира, и опет ништа, понавља поступак и одједном срце у његовим рукама почиње да куца. И Бранко Црногорац је преживео захваљујући легендарном хирургу. У „Дневнику рат-

ног хирурга“ је и прича Зорана Жуже који каже „да сваки рат изнедри и много доброг, и много лошег“... Посебно је истакао: „Др Лазић је једна од ретких добрих страна овога рата, и када неће бити заборављен.“

Познат као непоколебљив у борби за правду и истину, непрестано се Лаза залагао за бољи статус својих колега, сарадника и радника у здравству, у КЦ „Ниш“. За боље услове рада. Нико се није толико радовао када је на његову иницијативу формиран први Ургентни центар у Нишу, када је отворен нови, савремени Клинички центар. Често му је замерано што је превише нервозан, напросити и што нема „длаке на језику“, а је одговарао: „Ја само говорим што сви остали мисле, али не смеју да кажу.“

Пре само неколико месеци питао сам Мишу Лазића да ли ће икада да смањи темпо у свом раду и посвети се себи. Ходали смо кроз нови Клинички центар, ухватио ме је под руку, и, што је само он умео, рекао: „Отац Митрофаг Хиландара једном је рекао да је наше само оно што поклањамо другима.“ Пошао је корак, два и додао: „Ускоро ће пензија, а дотле сам овде због ових људи, због пацијената, због пријатеља познаника, да им пружим колико могу. После, видећемо...“ То „после“ није стигло...

Признајем, и мени претходних дана није било нимало лако да пишем о незаборав-

Предлог за постхумно одликовање
нишког лекара Миодрага Лазића

ХУМАНИСТА БЕЗ ГРАНИЦА

Председник УВПС Љубомир Драгањац предложио је за постхумно одликовање др Миодрага Лазића, недавно преминулог лекара, директора Ургентног центра Клиничког центра у Нишу, познатог ратног хирурга.

У образложењу предлога се наводи:

Доктор Миодраг Лазић, директор Ургентног центра Клиничког центра у Нишу, по свему што је за живота чинио, представља пример за углед лекарима и уопште становништву наше земље, па и шире. Истицао се по изразитим особинама човечности и патриотизма. По свему судећи достигао је највише стручне коте у области ратне хирургије. Поникао је у породици изузетног официра који је часно, веома стручно и честито радом испунио своју каријеру и достојанствено стекао пензију. Његов отац је, по пензионисању, био оснивач и први председник нишке организације Удружења војних пензионера Србије.

Доктор Лазић је први, а по многим и најпознатији ратни хирург и ортопед - добровољац на ратиштима у Босни и Херцеговини и Републици Српској, у периоду од августа 1991. до фебруара 1996. године. Био је изузетно поштован и омиљен лекар. Патриота какав се ретко рађа, као добровољац почетком августа 1991. године затражио је и добио од руководства Хируршке клинике нишке Градске болнице неплаћено одсуство и запутио се у Републику Српску Крајину, на ратиште. Отишао је најпре у болницу у Двору на Уни, потом збрињавао страдале у Глини и Костајници, а јуна 1992. године, раме уз раме са војском Српске Крајине, учествовао је у пробоју коридора у Посавини.

Одмах после тога јавља се као хирург-добровољац у болницу „Коран“ на Палама, где је збрињавао страдале пуних годину дана. Др Лазић је био иницијатор за формирање и један од оснивача велике ратне болнице „Жица“ у Блажују код Сарајева, на самој линији фронта. У овој болници, као једини хирург на подручју Српског Сарајева, провео је пуне три и по године. Радећи брзо и даноноћно све до фебруара 1996. године, др Миодраг Миша Лазић остаће заувек запамћен као хирург и ортопед који је

током четрдесетак месеци вођења ратне болнице обавио око четири хиљаде тешких и компликованих операција рањених бораца ВСРС и цивила у тоталној анестезији и још више од 8.000 хируршких захвата друге врсте.

Реч је о човеку који је часно, храбро и поносно, раме уз раме, на првим линијама фронта, стајао крај српске војске, у свим ратовима који су задесили нашу земљу и наш народ.

Био је човек, лекар, војничина који је спасао више од хиљаду живота на бојишту, оперишући и по три војника истовремено, радећи у ратној болници, на пољу и по 36 сати без престанка... Доктор Лазић је голим рукама, стискајући га, оживео срце ратника у источном Сарајеву, које и данас куца.

Он је са својим, српским народом, безброј пута победио.

По повратку у Ниш доктора Лазића су све чињенице везане за стручни део биографије препоручивале за врсног хирурга који је постао и директор Ургентног центра Клиничког центра Ниш.

Вирусом корона др Лазић инфициран је на радном месту, у Ургентном центру КЦ Ниш и одмах пошто је тестом утврђено да је позитивни, збринут је на једној од клиника центра. Борио се до последњег даха, али му, нажалост, спаса није било.

Својим делима и деловањем, доктор Лазић је надвисио и Хипократову заклетву. Током рада на ратишту оперисао је и леčio и непријатељске војнике. Његова хуманост није имала граница. Смрћу доктора Лазића Србија је изгубила изузетног лекара и хуманисту. Стицајем околности само два месеца делила су га од пензије.

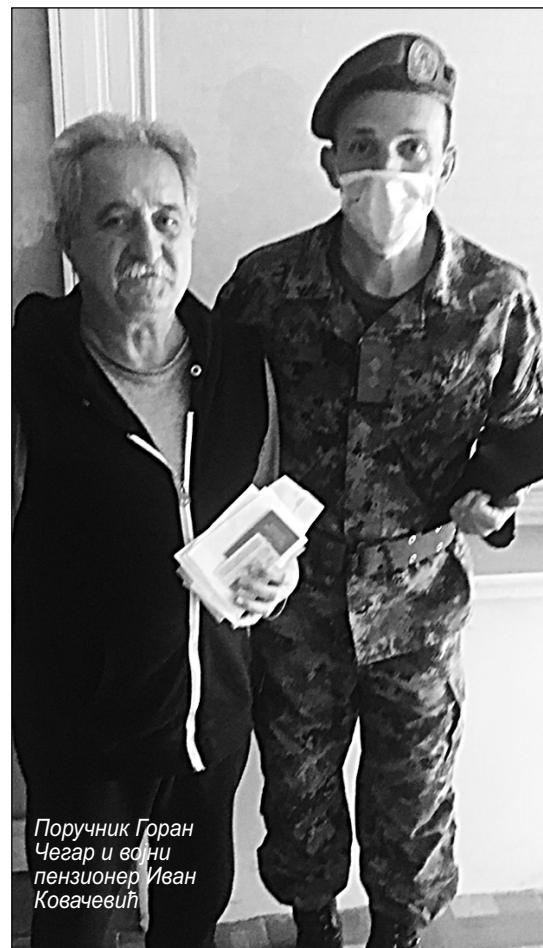
Уз Лазићево име и презиме најбоље пристаје одредница народни лекар. Одиста је био и остао човек из народа и народни исцелитељ са дипломом медицинског факултета и специјализацијом хирурга.

Предлажемо да се доктор Лазић одликује високим државним одликовањем, чиме ће делимично бити исправљена неправда у односу на човека тих особина и резултата. Срећемски орден првог степена свакако је ниво одликовања који одговара личности и делу омиљеног лекара.

ном пријатељу. Седим покушавам, али губи ми се слика на екрану компјутера, беже слова под прстима... Говорим себи да се концентришем, да не посустанем. Од тренутка када су ми у уторак рано ујутру наши заједнички пријатељи Зоран Јовановић Чупко, Влада Скакић, Горан Станојевић Гоја, Мика Јеркан и Драган Караџић јавили да је преминуо, сви тугујемо. Надам се да сам успео и у своје, али и у име свих његових пријатеља и сарадника у Ургентном центру које је уз своју породицу и нај-

више волео, што није крио. У име студентских дана, другара са специјализације у Војној болници и на ВМА, са посла, вечна захвалност што нам је обогатио животе, баш онако како је Меша Селимовић написао: „Дела не гину, а живот се наставља обогаћен.“ Захваљујемо и његовим најближим што су нам у данима своје неизмерне туге и жалости обезбедили фотографије из своје породичне архиве.

Тома Тодоровић
Извор: Политика

Поручник Горан
Чегар и војни
пензионер Иван
Ковачевић

Порука захвалности војног
пензионера Ивана
Ковачевића

КАКО СЕ ЗОВЕ
ДОНОСИЛАЦ ЛЕКОВА

После молбе Ивана Ковачевића, коме није имао ко да донесе лекове, јер му деца живе у иностранству, Удружење је реаговало тако што је замолило одговорне у Управи за традицију, стандард и ветеране да путем војних спортиста организује дотур лекова. Акција је успешно спроведена у рекордном року. Задовољан што је уважена његова молба, Иван Ковачевић је Удружењу упутио и-мејл следеће садржине:

„Желим да Вам се захвалим и свака Вам част... у овим временима. Код мене су дошли омладинци из спортске јединице узели рецепте и у веома кратком временском року донели лекове из војне апотеке са Славије.

Много Вам хвала, свагде ћу Вас хвалити.

Једино што сам имао пропуст, заборао сам у тој збуњености да питам за име и презиме поручника који је све ово одрадио“. Срдачан поздрав!“

Иван се приликом примопредаје лекова и фотографисао са поручником. Ми овој информацији додајемо да је реч о маратонцу поручнику Горану Чегару.

З. П.

Вирус и ми

НИЈЕ ВРЕМЕ
ЗА ОПУШТАЊЕ

Део грађана се оглушује о препоруке, водећи се мишљу „неће то мене“, или се воде логиком „само да се ја и моја породица заштитимо, други нека мисле о себи“. Оваква неодговорност може довести до тога да и себе и друге доведете у здравствени ризик.

Након појаве првих информација о вирусу covid 19, крајем 2019. године у Кини и даљег ширења у друге земље, дошло је до већег ангажовања стручњака, доносилаца одлука, медија, али и опште популације. Тај вирус је у средишту пажње широм света. Свака породица је закупуљена том опасношћу.

Како се понашамо

Као и у другим кризним ситуацијама и овде се суочавамо са различитим понашањем људи. Један део грађана се понаша у складу са препорукама и информацијама које добијају од релевантних институција и захваљујући том понашању штите и себе и друге и не чине штету. Али постоје и они који се оглушују о препоруке, водећи се мишљу „неће то мене“, или се воде логиком „само да се ја и моја породица заштитимо, други нека мисле о себи“. Оваква неодговорност може довести до тога да и себе и друге доведете у здравствени ризик.

Како се осећамо

Појава новог вируса представља нову ситуацију, уз то многи детаљи још увек нису познати, па је могуће да таква ситуација код људи појачава доживљај опасности и страх за сопствено и здравље своје породице и најближих. Страх је нормална реакција у оваквим ситуацијама. Поред тога код неких људи јавља се и паника која је интензиван, односно јак доживљај страха. Страх може бити реакција на стварну или претпостављену претњу. Управо у овој ситуацији са короном, страх није одраз стварног ризика који је утемељен на научним, епидемиолошким подацима, већ је понашање вођено личним доживљајем ризика и опасности. Што се мање зна о одређеној претњи, све више расте страх и осећај неизвесности. У таквим ситуацијама често се прецењује опасност од нових ризика, па се јављају понашања којим се настоји да се поврати контрола (стварање залиха, гомилање хране, заштитних средстава не водећи рачуна о другима).

У свакој епидемији уобичајено је да се појединци осећају уплашено и забринуте. Треба знати да их обузима страх да се не разболе и умру. С тим у вези треба знати:

Често је избегавање приближавања здравственим установама због страха од инфекције, док с друге стране осећају тежбе и имају потребу за здравственом заштитом.

Карактеристично је обузимање страха од губитка средстава за живот чланова породице, немогућности рада током изолације и

страх од отпуштања са посла.

Страх од социјалне искључености, тј. смештаја у карантин (изолацију) може да доведе до стигме повезане са болешћу (нпр. негативан став према особама које потичу или за које се сматра да су из погођених подручја).

Осећање немоћи да заштите вољене и страх од губитка вољених због вируса.

Страх да морају да се због изолације одвоје од својих вољених и неговатеља.

Страх ко ће бити са њиховом децом ако буду у изолацији, страх ко ће бринути о њиховим остарелим родитељима. Одбијање бриге о малолетницима без пратње, особама које живе са инвалидитетом или старијим особама због страха од инфекције, јер родитељи или неговатељи су одведени у карантин.

Осећање беспомоћности, досаде, усамљености и депресије због изолованости.

Страх од поновног проживљавања искуства претходне епидемије.

Стресни фактори

Постоје посебни стресни фактори који утичу на понашање и емоционалне реакције у актуелној пандемији:

Ризик да се не заразимо или да не заразимо друге, посебно у ситуацији када трансмисија болести није 100% јасна. То повећава страх.

Уобичајени симптоми других здравствених проблема (грозница) могу да доведу до погрешног тумачења симптома и страха код људи да су се заразили.

Родитељи могу да буду забринуте и осећају страх да ће њихова деца бити сама без подршке и бриге уколико се они разболе и буду у изолацији.

Ризик од погоршања физичког и менталног здравља рањивих категорија становништва (старије особе и особе са инвалидитетом) ако су њихова деца, родитељи или неговатељи смештени у карантин.

Како се носити са страхом?

Пратите постојеће информације које су проверене и извор су им надлежне институције.

Прилагодите понашање препорукама које смањују ризик, будите дисциплиновани и поштујте препоруке стручњака.

Савети за унапређење менталног здравља

Имајте у виду да већина људи који оболе од вируса корона има само благе симптоме. Радити на томе да се помогне људима ко-

ји су можда рањивији на вирус, као што су старији грађани и они са хроничним болестима.

Пратите информације о вирусу, а најпровереније и најкорисније информације могу се пронаћи на званичним сајтовима Министарства здравља и Завода за јавно здравље.

Деца старијих треба да знају да треба разговарати са родитељима, поделити са њима важне информације и препоруке за понашање у овој ситуацији и чињеницу да је за њихово здравље најважније примена основних препорука које су наведене. Истакнути значај да се држе званичних препорука и помоћи им у куповини и обављању других обавеза. Социјална изолација је за њих најважнија у овом тренутку.

Останите повезани. Одржавајте контакт и дружите се преко друштвених мрежа, овакав контакт може вам помоћи да смањите ниво стреса, да поделите осећања са другима и да вам врати осећај нормалног функционисања, а без повећања ризика од заразе.

Организације Црвеног крста могу својим старијим корисницима и волонтерима да покрену програм назван телефонски круг, који је нека врста психосоцијалне подршке. У том кругу планирано је 15 особа и једна из Црвеног крста. Позиви почињу у исто време, тако да свака особа зна када очекује позив. Волонтер из Црвеног крста почиње круг и позове прву старију особу, прва старија особа позове другу и тако до последње која има задатак да позове Црвени крст и да каже да ли је неком потребна некаква помоћ. Појединачни разговор не треба да буде дужи од 15 минута.

Појединци који осећају велику нервозу, дуготрајну тугу или друге дуготрајне реакције које негативно утичу на њихов посао или међуљудске односе, требало би да се консултују са обученим и искусним стручњак из области менталног здравља.

Будите одговорни, савесни и солидарни и пратите званична упутства.

Савети старијима

Редовно се храните и узимајте терапију која вам је преписана.

Упражњавајте физичке вежбе које су прилагођене функционалним способностима и досадашњим активностима (нпр. лаке вежбе истезања).

Препустите се когнитивним вежбама (укључујући и решавање укрштених речи).

Не заборавите на вежбе релаксације (дишања, медитације).

Одмарајте се током дана.

Смањите време проведено у гледању вести на телевизији, које могу изазвати страх и анксиозност.

Смањите време проведено у трагању за информацијама на једном до два пута дневно.

Смањите време проведено у слушању разних непотврђених гласина и размишљању о њима.

Читајте књиге и штампу.

Редовно разговарајте са пријатељима и породицом телефоном. Имаћете осећај сигурности да неко брине о вама и да ви бринете о некоме.

Важно је да вам дан буде организован и да вам време буде структурирано тако да бисте сачували физичко и ментално здравље.

Приредио

Мр Александар Симоновски

Да ли нам је потребна Цивилна заштита

ПОВРАТАК НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

Да ли ће координирани напори Министарства одбране и МУП-а успети да створе масовни систем заштите становништва кога смо се олако одрекли по распаду Југославије

Војска је изашла на границе и чува важније објекте, полиција даноноћно мотри да ли се грађани придржавају здравствених мера и забрана кретања, волонтери по целој Србији помажу старијим грађанима који су најугроженији пандемијом вируса корона, због које је у Србији уведено ванредно стање. А где је цивилна заштита?

Повремено се на телевизији види и понеки припадник овог сегмента безбедности у препознатљивој плавој униформи. Али далеко је то од велике организације која би могла да мобилише свој резервни састав и одговори на масовно угрожавање безбедности становништва када се догоде земљотрес, поплава или епидемија, да не спомињемо рат. У случају актуелне пандемије цивилна заштита могла би да обезбеди шаторе за прихват грађана који морају да бораве у изолацији или да снабдева потрепштинама оне који не могу да излазе из станова и кућа.

Као и много тога још, цивилна заштита је олако „отписана“ по распаду СФРЈ као „реликт прошлости“. Уочи НАТО агресије покушана је њена реанимација, али је за то било касно, иако су њени не баш бројни припадници дали све од себе у том рату. Без јасне организације и подршке боље вероватно и није могло. Цивилна заштита тада је била у надлежности Министарства одбране.

Затим је пребачена у Сектор за ванредне ситуације МУП-а Србије где се и данас налази. Набављена је опрема, формиране су јединице, укључујући и специјалистичке, почело се с увежбавањем. Али изостао је одлучујући искорак и потврда цивилне заштите у пракси. Ватрогасци-спасиоци, све с такозваним рушевинским, поплавним и другим тимовима, и даље су незамењиви за ванредне ситуације.

Однедавно при Министарству одбране постоји Сектор за цивилну одбрану и политику одбране. Да ли ће координирани напори два министарства створити цивилну заштиту за коју се при следећој невољи нећемо питати где је? Каква је и каква ће бити организација ове службе?

– Ефикасност спровођења цивилне одбране не може се замислити без потпуног, комплетног и правременог спровођења мера цивилне заштите. Цивилна одбрана и цивилна заштита се никако не би смеле поистовећивати, јер мере предузете у циљу заштите и спасавања становништва, материјалних и културних добара и животне

Договор пред извршење задатка

Ознака цивилне заштите

средине само су део свеукупних радњи цивилне одбране које извршавају субјекти система одбране када наступи ванредно стање – наглашавају у Министарству одбране.

У актуелном ванредном стању, како кажу, сви сегменти друштва, прилагођавањем ситуацији у складу са задатим инструкцијама, доприносе сузбијању епидемије вируса корона.

– Сектор за цивилну одбрану, у неопредној координацији са свим субјектима система одбране, дефинише свеобухватан одговор на актуелну епидемију глобалних

ОБУКА ГРАЂАНА

Разумевање потреба припрема за одбрану земље наметнуло је питање успостављања самосталне целине у Министарству одбране у виду Сектора за цивилну одбрану и припреме одбране, од марта 2018. године. Под овим Сектором налази се Управа за обавезе одбране која је, са новоформираним Одељењем за обучавање грађана, проширила своје функционалне надлежности и на обучавање грађана за потребе одбране земље и координацију послова цивилне заштите.

– Министарство одбране са регионалним центрима Министарства одбране (Београд, Ваљево, Крагујевац, Нови Сад и Ниш) и 29 центара Министарства одбране за локалну самоуправу организованих на нивоу управних округа, обезбеђује спровођење цивилне одбране на целокупној територији Србије – објашњавају у Министарству одбране.

размера. Проглашено ванредно стање може се сматрати одређеним тестом припремљености и спремности активирања система цивилне одбране у Србији, али и смер-

ницом рада и развоја у предстојећем периоду – одговарају из Министарства одбране на питања „Политике“.

Надлежност и одговорност за функционисање цивилне заштите у претходним периодима кретала се из Министарства одбране у МУП и обрнуто.

– Тенденција оваквог кретања надлежности за уређење, организовање и спровођење мера цивилне заштите присутна је у многим државама. Послови цивилне заштите прешли су из Министарства одбране у Сектор за ванредне ситуације МУП-а 2010. године – подсећа се у одговорима достављеним нашој редакцији.

Реформа и изградња способности институција цивилне одбране је један од задатака политике одбране. Концепт тоталне одбране, на коме почива систем одбране Србије, састоји се од војне и цивилне компоненте. Док су носиоци војне одбране оружане снаге земље, цивилна одбрана функционише кроз рад и деловање државних органа, органа државне управе, органа аутономних покрајина, органа јединица локалне самоуправе, привредних друштава, јавних служби и грађана.

– Сектор за цивилну одбрану и припреме одбране посебан акценат ставља и на обучавање становништва за потребе одбране земље. Поред спровођења обучава-

ЋАЦИ ПОНОВО УЧЕ О ОДБРАНИ ЗЕМЉЕ

Након 28 година од укидања предмета Општеном одбрана и друштвена самозаштита, у средњошколске клупе ученика завршних разреда, дакле пунолетних особа, вратила се настава о основама система одбране Републике Србије кроз факултативно спровођење. Одељенским старешинама у извођењу наставе стручну помоћ пружају и припадници Министарства одбране и Војске Србије, као и резервне војне старешине.

ња лица у резервном саставу, која нису одслужила војни рок, пажња је усмерена и на пружање помоћи субјектима система одбране у обучавању осталих категорија становништва – истичу у Министарству одбране.

Сектор за цивилну одбрану и припреме одбране је надлежан и за координацију послова заштите и спасавања с надлежним државним органима. Области деловања Сектора, у којима су активно укључени грађани и које су им познате, односе се на спровођење војне, радне и материјалне обавезе, као и послове мобилизације.

– И у наредном периоду, на основу захтева Сектора за ванредне ситуације МУП-а, центри Министарства одбране за локалну самоуправу наставиће да врше попуно јединица цивилне заштите људством, као и покретним и непокретним стварима посебне намене. Очекује се додатна ангажованост територијалних органа Министарства одбране, пре свега у виду пружању стручних објашњења и подршке јединицама локалне самоуправе како би се успешно извршило формирање и попуна јединица цивилне заштите опште намене, али и специ-

Британска цивилна заштита интервенише после немачког напада на Лондон 1944. године

СПАСАВАЊЕ ЖРТАВА БОМБАРДОВАЊА

Развој цивилне заштите, онакве какву данас познајемо, везан је за Први светски рат (1914–1918), односно за прве ваздухопловне нападе у дубини територије противника. Немачка је бомбардовала Велику Британију из цепелина и авиона, а пред крај рата британски бомбардери гађали су циљеве у Немачкој, у складу с техничким могућностима тадашњих авиона.

Међутим, убрзо по окончању Великог рата било је јасно да ће авијација, која се све брже развијала, имати велику улогу у будућим сукобима. Страхovalo се од напада бомбардера великог домета и носивости, па је у многим државама почело да се размишља о неопходности изградње система и јединица цивилне заштите.

Према подацима из

1924. године формирана Служба за заштиту у саставу Координационог ратног комитета владе, а 1935. образовано је Одељење цивилне заштите при Министарству унутрашњих послова. У Немачкој је 1927. основан Савез противавионске заштите, а 1935. је уведена обавеза служења у овој организацији.

Цивилној заштити је велика пажња посвећена у СССР-у где је 1926. успостављена посебна служба за ваздушно-хемијску одбрану, а 1932. године активности цивилне заштите обједињене су у централизовану Месној противваздушној одбрани (МПВО).

Нешто касније почињу интензивне припреме становништва и јединица МПВО организованих у фабрикама, разним предузећима, школама и другим установама, па и драм-

беним зградама. Изграђена су склоништа за становништво, набављала се опрема за личну заштиту.

У Другом светском рату (1939–1945) цивилна заштита имала је значајну улогу, посебно у Великој Британији и Немачкој, земљама које су више година биле изложене масовним ваздушним нападима. Свима су познати снимци спасавања из рушевина бомбардованог Лондона, па је британска цивилна заштита постала општепозната широм света.

У време рата је у Великој Британији, на нивоу владе, постојао Комитет цивилне заштите који је усмеравао рад министарстава на пословима заштите цивила, а Министарство унутрашњих послова је директно руководило цивилном заштитом.

Уочи и на почетку рата уређена су склоништа од бомбардовања, подељене су гас-маске становништву. У оквиру цивилне заштите постојале су службе спасавања и санитетске помоћи, као и оне за деонтаминацију и везу. Све ове јединице блиско су сарађивале с ватрогасцима и полицијом.

После Другог светског рата развој војне технике, укључујући нуклеарно наоружање, довео је до тога да би се државе могле наћи на удару непријатеља на сваком делу територије. Због тога долази до развоја цивилне заштите широм света, с тим да задаци спасавања све више постају мирнодопски – реаговање у санирању природних катастрофа и других масовних несрећа.

У Србији су 1994. укинута штабови цивилне заштите, па су морали да буду наново формирани током НАТО агресије, усред ратних дејстава

јализованих јединице цивилне заштите за узбуњивање која ће из надлежности МУП-а прећи у надлежност градова и општина – наводи се у одговорима Министарства одбране.

Министарство одбране, истиче се, активно учествује с МУП-ом у стварању нормативно-правних основа функционисања цивилне заштите, као би, пре свега, јединице цивилне заштите, намена, задаци, мобилизација и начин њихове употребе били потпуно законски и подзаконски уређени.

Дакле, остаје нада да ће овај не баш једноставан посао ипак бити завршен у догледној будућности, односно да ће цивилна заштита поново бити значајна служба у Србији спремна да одговори на неке будуће изазове.

Милан Галовић
Извор: Политика

Цивилна заштита у златна времена

ЈУГОСЛОВЕНСКИ МОДЕЛ БИО ЈЕ УЗОР У СВЕТУ

После петооктобарских промена, цивилна заштита у Србији била је у стању клиничке смрти - нова власт је овај систем третирао као реликт социјализма

Иако је цивилна заштита на тлу Србије тек у фази поновног клијања, њени корени сежу у време између два светска рата. Краљевина Југославија била је међу првих десет земља на свету која је ово питање регулисала прописима и уредбама, од 1932. до 1940. године. Нажалост, систем цивилне заштите поделио је судбину државе и војске која је рат дочекала неспремна - разбијен је већ првих дана након ваздушних напада нацистичке Немачке, 6. априла 1941.

По ослобођењу Београда у октобру 1944, успостављени су елементи цивилне заштите на подручју престонице, коју су чиниле санитарне екипе и ватрогасне јединице. Организација и функционисање цивилне заштите први пут су разрађени 1955, у Закону о народној одбрани. Временом, њен значај и улога су расли, нарочито у оквиру доктрине Општенародне одбране и друштвене самозаштите (ОНО и ДСЗ), која је усвојена 1969. године.

- Цивилна заштита је била снажан и оперативан систем, устројен од локалних самоуправа и радних организација, преко република и покрајина до нивоа савезне државе. Ничег није ј мањкало: ни кадрова, ни финансија, ни обучених јединица, ни материјално-техничких средстава - каже др Владимир Јаковљевић, професор Факултета безбедности БУ и шеф Катедре студија за управљање у ванредним ситуацијама и за еколошку безбедност.

Како истиче, југословенски модел цивилне заштите био је узор многим земљама, тим пре што није био само организационо-теоријска конструкција. Своју снагу показао је у катаклизмама, као што су били разорни земљотреси у Скопљу (1963), Бањалуци (1969), Црној Гори (1979)...

-Почетком распада федералне државе деведесетих година, Србија аутономно одређује питања цивилне заштите. Поред појединих добрих решења било је и грешака, попут закона којим су 1994. Укинута штабови ЦЗ као оперативно-стручна тела. Да то није био добар потез показало се време НАТО агресије, када су штабови наново формиран, у току ратних дејстава - каже професор Јаковљевић. У тим месецима војевања против Алијансе, истиче наш саговорник, истакле су се ватрогасно-спасилачке јединице, служба осматрања и обавештавања, а нарочито београдски Центар за узбуђивање.

После петооктобарских промена, цивил-

Владимир Јаковљевић

на заштита у Србији била је у стању клиничке смрти. Нова демократска власт је овај систем третирао као реликт социјализма. Поплаве које су 2002. и 2005. погодиле делове земље показале су погубност таквог идеолошких предубеђења. Потпуно отржењење и суочавање с реалношћу доћи ће у време мајског постопа 2014.

- О успостављању интегрисаног система заштите и спасавања озбиљно је почело да

УПОРИШТЕ У ЖЕНЕВСКОЈ КОНВЕНЦИЈИ

На међународном плану, цивилна заштита је уређена 10. јуна 1977, на дипломатској конференцији коју је сазвао Међународни комитет Црвеног крста, уз ангажовање УН и швајцарске владе. Тада су донета два допунска протокола на Женевску конвенцију из 1949. године.

Првим протоколом, цивилна заштита је дефинисана као хуманитарна организација, наведени су њени задаци, задужења и правна заштита. Том приликом је усвојен и интернационални знак - плави једнокраки троугао на наранџастој позадини, с тим што државе могу да га модификују додавањем неког националног орнамента.

Светски дан цивилне заштите је 1. март, а овај датум је установљен 1990. Одлуком Генералне скупштине Међународне организације цивилне заштите.

се размишља тек те 2005. године. После седам, осам верзија нацрта, Закон о ванредним ситуацијама донет је 29. децембра 2009. Њиме је цивилна заштита лоцирана у Министарству унутрашњих послова, као једна од управа у Сектору за ванредне ситуације. У таквом устројству цивилна заштита је остала по страни, а фаворизоване су Управа за превентиву и Управа за ватрогасно-спасилачке јединице - истиче проф. Јаковљевић.

С баштином југословенске цивилне заштите, новоформиране државе различито су поступале. У Словенији је највише задр-

Ваљана обука је кључ за оспособљавање кадра

жано од СФРЈ модела, уз прилагођавања европским стандардима. Хрватска је цивилну заштиту најпре укотвила у Министарству одбране, потом је пребачена у надлежност МУП-а. На крају је закључено да се оснује самостална управа која је директно одговорна влади. Од 2017. и у Републици Српској постоји самостални Директорат за цивилну управу, с тим што у БиХ за ова питања постоји координационо тело на нивоу државе. И Македонија има независну Дирекцију за цивилну заштиту, док је у Црној Гори ЦЗ у оквиру Министарства унутрашњих послова.

Професор Јаковљевић објашњава да је модел независне дирекције или агенције решење које препоручује Међународна организација цивилне заштите. Тај модел су усвојиле Бивше социјалистичке државе, с изузетком Руске Федерације, која има Министарство за ванредне ситуације.

-Као члан експертске радне групе учествовао сам у изради Нацрта закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама, који је усвојен новембра 2018. Предложили смо да се у Србији формира дирекција за ванредне ситуације, независна од МУП-а, и директно одговорна влади, с јасно дефинисаним буџетом, циљевима и програмом рада. Али, Скупштина овај предлог није подржала. Тако је цивилна заштита остала у МУП-у, као организациона јединица једног гломазног система који има своје приоритете у домену финансирања. Не кажем да се у сектор цивилне заштите не улаже, али то није довољно - закључује проф. др Владимир Јаковљевић.

Дарко Пејовић

Цивилна заштита данас

ПОМАЖУ НАЈСТАРИЈИМА У ДОСТАВИ ХРАНЕ И ЛЕКОВА

Специјализованих јединица цивилне заштите тренутно има 169 и оне броје 2.800 припадника. Обуку је до сада прошло 100 јединица

На младима је будућност

Јединице цивилне заштите опште наме-не тренутно су ангазоване у локалним самоуправама на пружању помоћи најстаријим суграђанима како би имали довољно основних животних намирница. Пример доброг рада је Чачак у коме 167 припадника цивилне заштите свакодневно помаже старијима од 65 година у достави прехранбених производа и лекова, кажу за „Политику” у Сектору за ванредне ситуације (СВЦ) МУП-а Србије.

У условима ванредног стања, због пандемије вируса корона, специјализоване јединице цивилне заштите за заштиту и спасавање угроженог становништва ће се ангажовати по потреби, кажу у СВЦ-у. Управо су ове специјализоване јединице, подсећају, биле активне 2014. и 2016. године за време поплава које су погодиле Србију, као и 2019. године у пожарима на територији Враћа.

Ових специјализованих јединица тренутно има 169 и оне броје 2.800 припадника. Обуку је до сада прошло 100 јединица и 2.500 припадника.

„У плану је још шест обука, две обуке специјализоване јединице цивилне заштите за спасавање на води и под водом и четири обуке за специјализоване јединице за збрињавање. Током прошле године реализовано је 76 тренинга цивилне заштите за 2.150 припадника у више јединица.

Обука и формирање ових специјализованих јединица почела је 2013. године”, наводе у Сектору за ванредне ситуације.

Како нам је прецизирано, СВЦ је формирао шест врста специјализованих јединица цивилне заштите -за заштиту од пожара, за спасавање на води и под водом, за спасавање из рушевина, за збрињавање, за пружање прве помоћи и за радиолошко-хемијско-биолошку заштиту.

„Војним обвезницима су, у сарадњи с Министарством одбране, попуњене једи-

нице цивилне заштите. Тренутна попуњеност свих специјализованих јединице цивилне заштите је виша од 95 одсто, углавном младићима који су цивилно служили војни рок или добровољцима који већ поседују одређена знања из области цивилне заштите. Након распоређивања у јединице цивилне заштите они се упућују на даљу обуку”, објашњавају у СВЦ.

У Сектору за ванредне ситуације подсећају да је још доношењем Закона о ванредним ситуацијама 2009. године и формирањем Сектора за ванредне ситуације наредне 2010, створен правни оквир за развој цивилне заштите у оквиру система заштите и спасавања. Тада је цивилна заштита из Министарства одбране прешла у надлежност СВЦ-а.

Када је реч о опремљености, МУП је још раније обезбедио 2.000 комплета униформи за припаднике специјализованих једи-

Тренутна попуњеност свих специјализованих јединице цивилне заштите је виша од 95 одсто, углавном младићима који су цивилно служили војни рок или добровољцима који већ поседују одређена знања из области цивилне заштите

ница цивилне заштите, а током ове године, тврде у СВЦ-у, планирана је набавка још 1.000 комплета униформи.

Пажња јавности и у ванредном стању усмерена је на СВЦ чак и када је реч о до-

стави хране старијим суграђанима који су најугроженији због вируса корона, достављају храну, лекове и друге неопходне ствари, како би имали довољно основних животних намирница. Припадници сектора су тренутно ангажовани у потребном капацитету, а у случају потребе за додатним ангажовањем биће на располагању”, наглашавају у СВЦ-у.

Данијела Вукосављевић
Извор: Политика

Пуковник Жак Огар

ЈА САМ ПРОИЗВОД ИСТОРИЈЕ СВОГ ЖИВОТА

Послао сам људе да извиде пут Митровица–Вучитрн, две патроле на џиповима наишле су на колону британских оклопних јединица, која је ишла из Приштине у правцу Митровице. На њиховим тенковима били су припадници ОВК, вијориле су се албанске заставе. Моја патрола, која је бројала тек неколицину људи, зауставила је британску бригаду како би је спречила да продре даље у француски сектор.

Историја француско-српских дипломатских односа бележи 180 година постојања – од блиског савезништва у Првом и Другом светском рату до учешћа Француске у агресији 1999. године на Савезну Републику Југославију. У најтежем тренутку за Србе на Косову и Метохији јуна 1999. године, када је почело повлачење југословенске војске, издвојило се једно име које ће остати упамћено по официрској чисти и људскости – име пуковника Жака Огара, команданта француских специјалних снага.

„Време измештања наше војске са Косова и Метохије било је време хаоса. Нама је погинуло толико људи да једноставно нисмо могли да схватимо да припадници КФОР-а не могу да учине ништа да обуздају ситуацију. У свему томе појавио се пуковник Жак Огар. Терористи ОВК су на прилазу Косовској Митровици блокирали велику колону Срба са возилима, у којој су биле жене, деца. Били су нападнути са свих страна. Пуковник Огар је дошао и зауставио то крвопролиће, неке људе је пребацио хеликоптером, неким је омогућио да возилима наставе пут, довео их до Косовске Митровице. Таква је била ситуација. Ето, зато је он частан човек и прави војник” – записао је у свом „Ратном дневнику” генерал Небојша Павковић, командант Треће армије те 1999. године.

Пуковник Жак Огар потиче из војничке породице. Од оца је слушао о традицији француско-српског пријатељства. Зато је српским официрима са којима је преговарао о уласку француских трупа на Косово и Метохију рекао: „Не долазим као непријатељ, већ као војник који обавља своју дужност.” То је и чинио – и спасао многе српске животе.

Дубоко поражен осећајем да је био на погрешној страни те 1999. пуковник Огар већ 2000. напушта војску Француске. Данас води два предузећа, која се баве консалтингом и безбедношћу.

Све што је спознао и доживео на Косову и Метохији ратне 1999. године описао је у

Није погазио војничку част: пуковник Жак Огар

књизи „Европа је скончала у Приштини”, веома читаној у Француској. Објашњавајући свој однос према француско-српском пријатељству Жак Огар у једном разговору за новине каже: „Србија би требало да буде пример Француској. Сачували сте нацију, културу, традицију, природу, религију. Ми смо заражени мондијализмом. Србија данас подсећа на земљу Астерикса и Обеликса. Ви сте сада несаломиви Гали Европел!”

За изразиту храброст и херојство пуковника Жака Огара је председник Француске одликовао Орденом Легије части, а председник Републике Србије Медаљом „Милош Обилић”. Његова одлука да помогне манастирима који су били у опасности и да заштити православно становништво, укључујући и манастир Девич, у јуну 1999. године, донела му је највише одликовање Српске православне цркве – Орден Светог Саве, а свим тим признањима овом див-јунуку придружила се и Награда „Браћа Карић” за доброчинство – јачање мира, сарадње и пријатељства међу народима.

Постоји танка граница која дели равнодушност од кривице. На њу најдиректније упозоравају речи Жана Америк

ја, логораша из Аушвица, који каже: „Свет који прашта и заборавља ме је осудио, а не они који су починили хорор.” У свету равнодушних Ваше дело и Ваш глас издвојили су се као осуда неправде, као пут до истине о свему што се те 1999. године дешавало на Косову и Метохији. Шта је учинило да се Ви као човек и официр побуните против неправде чињене над српским становништвом?

Можда би први део одговора био једноставно то што сам био револтиран свим оним што сам видео на Косову и Метохији 1999. године. Дубоко су ме погодили догађаји који су се одвијали пред мојим очима, пред очима мојих људи. Наравно, постоји и дубљи део одговора. Као неко ко познаје историју, осећао сам истинску солидарност и емпатију као хришћанин, када сам видео шта се на Косову и Метохији догађа са српским манастирима, монасима, монахињама. Када сам видео како их нападају, муче, пљачкају, био сам ужаснут. Такође, осетио сам да сам у потпуности солидаран са оним што се догађало Србима, будући да сам знао да су Срби од давнина пријатељи Француске.

Бити одлучан и трезвен у тренуцима ратног ужаса, доносити брзе одлуке засноване на разликовању добра и зла, целата и жртве – одлика су врхунских официра. Потичете из војничке породице у неколико генерација. Потомак сте генерала Жака Огара, официра морнаричке пешадије, борца из Другог светског рата и ратова из Индокине и Алжира, син Емил-Луја Огара, официра афричке армије, нећак генерала Пјера де Беновила, хероја Покрета отпора и борца за ослобођење Француске. Ваш брат је армијски генерал Жан-Франсоа Огар. Откуд толико официра у Вашој породици?

– Неки то називају атавизмом, али ја мислим да је реч о породичној традицији. Велики утицај у том смислу свакако дугујем оцу. Још као дете, био сам са њим у Африци. Свидео ми се тај војнички живот, свидела ми се та идеја да се људи окупе у служби домовине, у служби највиших вредности које домовина представља, тако да сам сматрао сасвим природним да и сам постанем војник, након свих тих генерација. У избору моје професије није било никаквог условљавања, мислим да је заиста реч о склоности, о преносу склоности.

Шта Вам је рекао отац када сте кренули на Косово?

– Мој отац је за мене био пре свега узор, неко коме сам се неизмерно дивио, кога сам неизмерно волео. Када сам му најавио да су ме одредили за мисију на Косову, он ме је подсетио на темеље француско-српског пријатељства. А кад ми је све то испричао, рекао сам себи да ћу некако да се снађем да ме прераспореду у неку другу мисију, вероватно у Африку, и да нећу да улазим у ту причу на Косову. Тада ми је отац рекао: „А не, не смеш да одбијеш мисију, мораш да је прихватиш!” И додао: „Ти ћеш је боље обавити тим пре што имаш истинску способност расуђивања, захваљујући овом нашем разговору.” Данас знам да је био у праву и да је правилно расуђивање то што чини разлику између правог официра и неког просечног.

Реално гледано Ви сте јуна те 1999. године као командант француских специјалаца учинили оно што је и требало да буде улога КФОР-а – заштити сте угрожене – Србе који су се повлачили за својом војском. Нажалост, већи део КФОР-а мирно је гледао како се врше злочини над Србима. Када сте и како приметили да постоји пристрасност, да ту нешто не функционише како би требало?

– То је одлично питање. Одмах сам приметио тај проблем код британске војске. Пошто сам био под командом генерала британских специјалних снага, који је командовао целокупним специјалним снагама НАТО-а, требало је да координирамо једни с другима. Одмах сам схватио да мој британски генерал није желео да се ја превише брзо распоредим у предвиђену зону француске одговорности у Косовској Митровици. Са друге стране имао сам и јасно упутство шефа Генералштаба француске армије који ми је рекао: „Срби одлазе, Французи су одмах иза њих, нема места за ОВК између одласка Срба и доласка Француза.“ Он није хтео да се припадници ОВК увуку између одласка Срба и доласка Француза у нашу зону одговорности. Тако да сам, уз дозволу мог шефа у Паризу, антиципирао распоређивање француских специјалних снага у нашу зону одговорности у Косовској Митровици. А ту сам видео да су Британци већ били распоређени у малим тимовима специјалних снага са ОВК. Тако је и дошло до те епизоде, те заседе која је постављена српским цивилима који су ишли из Пећи у Митровицу, а која се догодила уз уплитање Британаца и ОВК.

Догодио се још један опасан инцидент

– Да, послао сам људе да извиде пут Митровица–Вучитрн, две патроле на циповима су наишле на колону британских оклопних јединица, која је ишла из Приштине у правцу Митровице. На њиховим тенковима били су припадници ОВК, вијориле су се албанске заставе. Моја патрола, која је бројала тек неколицину људи, зауставила је британску бригаду како би је спречила да продре даље у француски сектор. Моји људи су ме обавестили да су се нека оклопна возила упутила ка Митровици, они нису очекивали да смо ми већ били ту, јер су хтели да стигну пре француске бригаде, како би нас дочекали одбори ОВК, што је било неприхватљиво. Чињеница да су припадници ОВК били на британским оклопним возилима био је очигледан доказ њихове узајамне сарадње.

Конфронтација је трајала шест сати, између мог малог тима француских специјалних снага и британске оклопне бригаде. Француски војници и официр који је командовао патролом су ме питали шта да раде, ја сам им рекао: „Немојте даље да напредујете, а ако они крену напред, пуцајте на њих!“ То је био озбиљан инцидент како са француске тако и са британске стране. О томе смо обавестили наше шефове, требало им је шест сати да реше проблем. На крају су се Британци окренули и вратили у Приштину. Британци су отишли веома бесни, али су отишли. И Албанци из ОВК су исто тако били врло бесни. Са на-

ма је било и неколико српских официра у улози посматрача, који су били веома срећни због таквог расплета ситуације. То није променило даљи ток историје, али тај инцидент између такозованих савезника је веома интересантан.

О Вашој професионалности постоје многа сведочанства наших ратних команданата из 1999. године. Како време пролази долазимо до све више информација. Познајући ситуацију о којој говорите, заиста је фасцинантно у таквом кратком времену, у таквим околностима, донети једну такву одлуку.

– То је сама суштина мог посла, смисао обављања моје дужности. Мислим да је морална едукација једног официра исто толико битна као и његова тактичко-техничка обука.

О искуству са такозваном ОВК били сте довољно храбри да изговорите истину. У једном новинском разговору рекли сте и: „То што је ОВК била привилеговани саговорник ЕУ представља искривљавање историје, кршење међународног права и враћање цивилизације уназад.“ Како је у овом нашем времену и цивилизацијском тренутку могло да се догоди тако нешто?

– Мислим да није никаква тајна да западној цивилизацији данас једноставно није добро. Декристијанизација је почела још пре 250 година, у ствари, у време Француске револуције. Можда ће то неког шокирати, али то стварно мислим. Различите фазе те декристијанизације, посебно у Француској, као што су напуштање моралних вредности, материјализам, капитализам без граница, дух уживања, довољни су разлози који су нажалост довели западну цивилизацију до урушавања и пада.

Говорили смо о официрском моралу, части, дужности... Како Ви видите пресуде које су српским високим официрима изречене у Хагу?

– Нико од нас не може тачно да зна шта се дешавало на терену усред ратних дејстава. Пратећи рад Трибунала мислим да је та међународна правда изманипулисана, правда „победника“, правда која делује по наредби НАТО-а, наредби САД, наредби Европске уније. Зато нисам изненађен да су најтеже казне донете против српских официра, ма шта да су они урадили. Уверен сам да су то официри достојни поштовања, који су само обављали своју дужност. Правда победника је током читаве историје била немилосрдна према побеђенима. У марту 2019. године био сам и говорио у Београду, када је обележена тужна 20. годишњица почетка бомбардовања СРЈ. Тада сам добио ратни дневник генерала Павковића, који издржава казну затвора у Финској. Веома ме је дирнуо тај његов гест, ја га не познајем лично, али сам сигуран да је он изузетан официр, чија се част не може довести у питање. Сигуран сам у то. Уверен сам да је он официр на кога Србија треба да буде поносна. Била би ми част да га једног дана посетим у затвору. Био бих веома срећан и веома почаствован да отпутујем у Финску, да га упознам и да му изразим своје братско поштовање.

Шта су Балкан, Европа и свет добили агресијом на СРЈ и покушајем ствара-

ња такозване државе Косово? Какав је по Вама епилог тог ужаса из ратне 1999. године?

– Бићу јако строг. Мислим да Европа није изашла као победник из те епизоде. Зато сам и написао књигу коју сам насловио „Европа је скончала у Приштини“ јер мислим да се Европска унија потпуно дискредитовала у тој причи. Ништа није решено, нису решени никакви проблеми на Балкану, само су још више погоршани, још је више доливано уље на ватру. То је за мене апсолутно неодговорна политика, у којој смо ми одиграли игру Сједињених Америчких Држава и Немачке.

Све што сте спознали и доживели на Косову и Метохији те ратне 1999. године описали сте у књизи „Европа је скончала у Приштини“, веома читаној у Француској. Како сте се и зашто одлучили на тај потез?

– Књигу сам написао чим сам се вратио са Косова, крајем 1999. године. Једноставно сам морао да је објавим, да кажем јавно шта сам доживео.

Када бисте из тог косовског искуства издвојили најјачу импресију – која би то била?

– Оно што је на мене оставило најјачи утисак јесте брзина којом су се догађаји одвијали када сам дошао на Косово. Пре него што кренете у одређену операцију, сагледате је на неки начин, али уз одређено одстојање. Наравно, иако сте све испланирали, јер све треба планирати, ништа се не догађа онако како сте планирали. Никад нећу заборавити друго вече по нашем доласку у Косовску Митровицу, један мали југо који се паркирао испред мог командног места, из ког је изашла мати Макарија, игуманија манастира Соколица, која је дошла да тражи нашу помоћ за манастир Девич. То уопште није било испланирано, то чак није ни спадало у моју мисију. Одговорио сам потврдно, наравно, игуманија нас је дозивала у помоћ. То је био само увод у готово свакодневну нестварну операцију. Били смо сведоци невероватних ствари, чинили смо најбоље што смо умели. Ми француски војници нисмо били непријатељи Срба, нисмо ту дошли да донесемо још више драме и несреће покрајини него што је већ имала.

У Девичу је све почело. Нисам ни знао да постоји тај манастир, нисам ни знао да постоји манастир у Соколици, нисам знао за скрнављења и насилништва која су починили припадници ОВК у њима. Одједном, морали смо да се укључимо у конкретан случај који није био испланиран. Моја мисија није била у томе да спасавам монахиње из Девича, а ми смо то урадили. Сматрали смо да је то нормално. Ту на терену мењала се и природа наше мисије.

Дошли смо у духу „неутралности“, али смо тај дух јако брзо изгубили. Моји елитни војници, који нису били пристрасни ни према Србима нити према Албанцима из ОВК, дошли су да обаве своју мисију. Међутим, јако брзо су у таквим околностима морали да заузму став, јер су били револтирани оним што су видели и оним што су разумели из целе ситуације.

Књигу почињете реченицом Франсоа Митерана која је упућена Бернару Анри-Левију из јануара 1993. године: „Док

Испред авиона негдашњег југословенског РВ и ПВО

год ја будем жив, никада, слушајте ме добро, никада Француска неће ратова-ти против Србије.” Односи између држава никада нису црно-бели. Француско-српски дипломатски односи трају већ 180. година. Наш први министар војни био је Француз Иполит Монден. Француска и Србија су биле на истој страни у оба светска рата. Шта је то учинило да се став о Србији толико промени у Француској да од блиског ратног пријатељства, на крају тог истог века, Француска учествује у бомбардовању наше земље?

– То је кључно и тешко питање, о коме могу изнети своје лично мишљење. Мислим да председник Ширак, који је могао Сједињеним Америчким Државама да каже „не” за време рата у Ираку, не смемо то да заборавимо, није био способан да то учини и за Југославију, јер је био у кохаби-тацији са својим премијером, тада Жоспен-ном. А ако добро осмотрите које су то политике одговорне за рат против Југославије, видећете да су то све социјалдемо-крате, на онај или овај начин повезане са Клинтоновом администрацијом. Из тог разлога је Француска пратила тај покрет као да је у стаду оваца.

Где би биле те тачке „златног пресека” у француско-српским односима? Оне у којима једни другима можемо да дамо најбоље и највише?

– Ако говорите о француско-српским од-носима данас, треба их сагледати у европ-ском оквиру, а када кажем „европски”, ми-слим на Европу која се по мени распрости-ре од Бреста до Урала. Треба се извући из окрњене шеме Европске уније и све треба поново довести у равнотежу. Када се Европска унија љути на господина Орбана у Мађарској или на неког другог, јасно нам је шта стоји иза тога, увек је иза свега тога идентична политика у питању. Треба се из-вући из те замке да би се у потпуности по-ново осмислила европска геополитика и визија коју имамо о реалним европским интересима. У том тренутку ће француско-српски односи постати врло природни,

Француска не треба да врши притисак на Србију због Косова, то је неподношљиво. Али Француска треба да помогне Србији да реши питање Косова, наравно. И Фран-цуска треба да буде на Западу најбољи савезник Србије као што је то Русија на Истоку, то је моје лично мишљење. Није такав случај, а могао би бити.

Како видите Балкан данас, као и по-ложај Србије у њему?

– И ово је тешко питање. Балкан је оду-век био турбулентно подручје, сви то зна-мо. Мислим да су Краљевина Југославије, а потом и Федеративна Југославија биле значајан фактор стабилности. Из тог раз-лога су Сједињене Државе дестабилизо-вале Југославију, да би је унишtile, да би је лакше распарчале. После приступања Црне Горе НАТО-у јасан је и конкретан ефекат те разорне политике. Данас Срби-ја, коју волим из свег срца, поново прона-лази сву своју величину, своју стабилност. А што се Косова тиче, постоји резолуција УН која се зове Резолуција 1244, у којој стоји да је Косово део Србије, чему сви ди-пломатски напори који се улажу данас тре-ба да теже да се то питање решава у том оквиру. Неприхватљиво је помислити на то да господин Хашим Тачи, који је неоспор-но ратни злочинац, данас влада у покраји-ни Косово, то је недопустиво за Европља-не.

Већ 2000. године напустили сте фран-цуску војску. Има ли искуство са Косо-ва удела у тој одлуци?

– Да, наравно. Вратио сам се са Косова, а мој отац умро је два дана по мом поврат-ку. Суочио сам се са неразумевањем француске војне хијерархије, која је била наклоњена мени, али која је сматрала да сам помало био компликован, да тако ка-жем. Објаснили су ми да постајем „случај за решавање”, не знам како другачије да се изразим, и то „тежак случај за решава-ње”. Отишао сам својом вољом.

Спасли сте многе српске животе, ме-ђу Србима стекли пријатеље. Ако се не

варам, били сте и почасни гост на Бал-канском скоку пријатељства, радо ви-ђени међу колегама падобранским ве-теранима. Какво је данас Ваше мишље-ње о Србима?

– Рекао сам да је Србија моја друга до-мовина, то заиста и мислим. Увек сам сре-ћан када долазим у Србију. Моја породица то јако добро зна. Ја једноставно волим Србију и волим Србе. Вероватно зато што постоје карактерне сличности између на-ша два народа, бар ја тако мислим. Што се тиче српске војске, сада познајем много официра. Братски су ме примили припад-ници 63. падобранске бригаде. Посебно захваљујући владници Јовану Ђулибрку, пуковнику Кузмановићу, који су моји прија-тељи. Ту нема ничег изненађујућег. Војни-ци, а посебно падобранци, деле осећања и вредности које су им заједничке, без об-зира на то из које земље потичу.

Имали сте искуства са југословен-ском војском. Како видите Војску Срби-је данас, њену убрзану модернизацију?

– Мислим да српска војска брзо напре-дује, то је утисак који сам стекао гледајући споља. Мислим да има наклоност и подр-шку руске армије, што је по мени веома добро, јер руска војска поново јача. Оно што бих лично желео, то је да буде много више сарадње између српске и француске војске јер су француски војници уопштено узевши врло наклоњени Србији и Србима. Дошао сам у Србију почетком 2019. годи-не са пријатељем, младим генералом у пензији, да представимо нашем Генерал-штабу софтвер за симулацију тренинга трупа, реч је о чисто француском софтверу. Сматрам да би то могао да буде један од видова сарадње између српске и фран-цуске војске.

Како човека добрим делом одређује то у шта верује, занима ме шта је то у шта Ви успевате да верујете после де-валвације многих вредности у савреме-ном друштву?

– Одлично питање. Ако се све урушава, не значи да ћу ја престати да верујем у оно у шта верујем. Можда је претенциозно то што ћу рећи, али чини ми се да добро знам да одвојим добро од лошег. Хришћанин сам, католик, имам много грехова и то знам, али тежим да следим пут своје вере. И ништа ме више не погађа него кад ви-дим да нека земља оде у некаку крајност и када видим цркву, као што је наша, да исто тако оде у некаку крајност. Зато ви-соко ценим Српску православну цркву, ко-ја има и своје проблеме, то знам, али која се уопштено добро држи и која се иденти-фикује са српском нацијом, а српска наци-ја се идентификује са својом црквом. То треба сачувати.

Иза Вас је бурна и богата војничка ка-ријера, највише награде Француске и међународне. Шта је то што је одреди-ло Ваш живот, што га је учинило баш оваквим какв јесте?

– Ја сам производ историје свог живота.

Како бисте завршили реченицу: „Жак Огар је човек који...”

– Жак Огар је човек који ће умрети ус-правно.

Драгана МАРКОВИЋ

НАТО на Балкану није гарант безбедности (1)

ИГРАЊЕ ВАТРОМ УМЕСТО МИРА

Сведоци смо да САД веома успешно подривају јединство и кохезиону снагу ЕУ и не дозвољавају јој да се отргне испод америчког безбедносног кишобрана. Напротив, све мере које САД предузимају усмерене су на слабљење Европе и у безбедном и економском погледу.

Поход Запада на Исток са циљем овладавања изворима енергије и обезбеђења путева њихове експлоатације, првенствено је задатак НАТО-а и на Балкану. Помагањем протеривања Срба из РСК, ваздушном подршком Изетбеговићеве војсци у БиХ у време грађанског рата на том простору, па авиоракетном агресијом на СРЈ, до логистичке подршке формирању и увежбавању „Војске Косова“ тај савез је тренирао своју нову улогу. И Балкан и бивше социјалистичке земље источне Европе су својеврсна траса Североатлантског савеза на „линији ватре“ према Русији. Зато су технолошки модерно опремљене и базе Алијансе у свим земљама на тој линији, па и на Балкану.

Етнички и религијски сукоби народа и злочини почињени на Балкану у процесу рушења Југославије као препреке брзог остваривања америчких планетарних циљева су за САД само колатерална штета. У походу Запада на Исток главни задатак НАТО-а је да што брже искористи победу Запада у хладном рату и при томе да „штапом протресе оне воћке“ које нису довољно сазреле да им се придруже.

Српски народ најтврђи орах

Показало се и овом приликом да је српски народ остао најтврђи орах на Балкану за све ванбалканске силнике и стога се, поред економских, према њему примењују и војни „штапови“. Та журба долази отуда што су САД потпуно свесне да се њихова економска и војна надмоћ у свету неће вечно одржавати, поготово што већ реално јачају снаге Кине, Русије, Индије и других држава. Зато оне (САД) и предузимају мере ширења НАТО-а као претеће силе што дубље на просторе источноевропских и балканских земаља, како би угрозили „меки трбух“ Русије са циљем да се домогну сибирских енергетских ресурса. НАТО не доноси безбедност на Балкан, него га поседа, као и источноевропске земље, да себи обезбеди чврсту основицу за поход према Русији.

Балкански народи живели су у три велика царства, два антагонистичка војнополитичка блока, три цивилизације, пет култура са три религије. Такви услови живота балканских народа утицали су и на њихову политичку културу изражену у ксенофобији, неповерењу, нетолеранцији, мржњи, некооперативности, реваншизму, тражењу заштитника међу великим силама. Истовремено политичке елите Запада подстицале су овде спиралу мржње међу енти-

ПИШЕ
др Станко Нишић,
пуковник у пензији

тетима и међусобне сукобе балканских народа. Све је то утицало да на унутрашњој политичкој сцени превладају елементи ауторитарно-поданичке политичке културе, што отежава стварање и одржавање демократских институција за регулисање унутрашњих и међудржавних спорова и сукоба.

Историјске чињенице говоре да су у стварању историје Балкана пресудну улогу имале управо ванбалканске силе, почев од Рима па преко Отоманске империје до Аустроугарске, Немачке и данас земаља НАТО-а. Све су оне, на овом простору, имале своје геополитичке интересе, само су се смењивали актери доминације. Такође и сви ратови који су вођени на Балкану ради овладавања тим простором, започињани су, трајали и завршавани сходно интересима тих страних моћника. Мир који је sledио после тих ратова такође је најчешће наметан балканским народима, због чега није никад био дуготрајан. У стварности на Балкану никад није ни успостављан мир него само примирје под контролом ванбалканских силника.

Свевремени отпор силницима

Ванбалкански моћници нису се одрицали од својих интереса на Балкану ни у време најсложенијих конфликта међу балканским народима. Кад је у питању српски народ на Балкану, постоји једна битна специфичност која се искристалисала током историје. Наиме, евидентна је константа

да је српски народ, за разлику од других балканских народа, био мање стрпљив и трпељив према свим освајачима и поробљивачима Балкана. Други народи су се вештије, макар и привремено, приклањали завојевачима, ма које сорте они били. Мењали су стране у зависности од њихове моћи. Тако су привидно пролазили са мање губитака. Срби свој начин отпора силницима нису мењали још од Маричке (1371) и Косовске битке (1389) године. Тако су се супротставили и најезди фашизма у Првом и Другом светском рату. У бруталном походу Запада ради разбијања Југославије деведесетих година прошлог века, Срби су се супротставили и највећој војној сили света – НАТО-у.

Историјска искуства сведоче да су поробљивачи Балкана међу балканским народима сејали семе раздора које је додатно загорчавало њихову судбину. Непрекидно су им подметани разлози за супарничке односе, тако да им је теже падала доминација неког од њих, него ропство под туђином. Отуда су балканске земље пројектовале нереалну спољну политику, везујући је за помоћ са стране. На исти начин грађене су и националне привреде балканских земаља, дакле као конкурентске, а не комплементарне, што би им увећавало моћ у односу на друге регионе па и силе. На тај начин спољне силе су употребљавале балканске земље за остваривање својих циљева, а то чине и данас.

Улога НАТО-а у разбијању Југославије

НАТО је од свог оснивања служио као средство политике западних држава и у првом реду САД. Заправо након завршетка Другог светског рата САД су преузеле контролу над даљом судбином Немачке, којој је одређен вазалски положај који она, уз све покушаје, до данас, не успева да избегне или превазиђе. Пропада јој и идеја да преко ЕУ ојача своју политичку позицију у односу на САД. Наиме, сведоци смо да САД веома успешно подривају јединство и кохезиону снагу ЕУ и не дозвољавају јој да се отргне испод америчког безбедносног кишобрана. Напротив, све мере које САД предузимају усмерене су на слабљење Европе и у безбедном и економском погледу. Преко НАТО-а, на чијем су командном мосту, САД све више јачају своје присуство и у Европи. Своје пипке америчка политика управо највише протеже преко присуства НАТО контроле у Европи, преко које их све дубље пружа и на азијски континент. У том смислу не напушта достигнуте контролне тачке на Балкану, већ их је проширила и на Црну Гору и Космет (будући да им је пропао план да окупирају целу Србију), а ускоро и Северну Македонију. Непрекидно се врши притисак и на Републику Српску како би и БиХ приступила северноатлантској алијанси.

Америка је дефинисала своју балканску политику тако да не дозволи никоме, па ни Србима, да се противе њиховим геостратешким плановима – да до краја експлатишу своју победу у Хладном рату. У постицању својих циљева у спречавању стварања економски и војно јаке ЕУ која би била најјачи конкурент Америци, САД не презају ни од спреге са исламом, који је у перспективи највећа опасност за цео хришћански свет, па и за Америку. У том циљу увидели су да су најјачи корени

ислама, још од Исламске декларације Алије Изетбеговића, управо у БиХ, односно сада у Федерацији БиХ. Зато су толерисали продужавање грађанског рата у БиХ, док нису достигли ниво пуне контроле над ширењем ислама у том делу Европе. При томе нису се обазирали на страдање сва три народа у БиХ, али су преко дејстава НАТО снага остали доследни намерама да се истовремено посебно ослаби српски фактор који се једини супротставља глобалним америчким циљевима на Балкану па и шире.

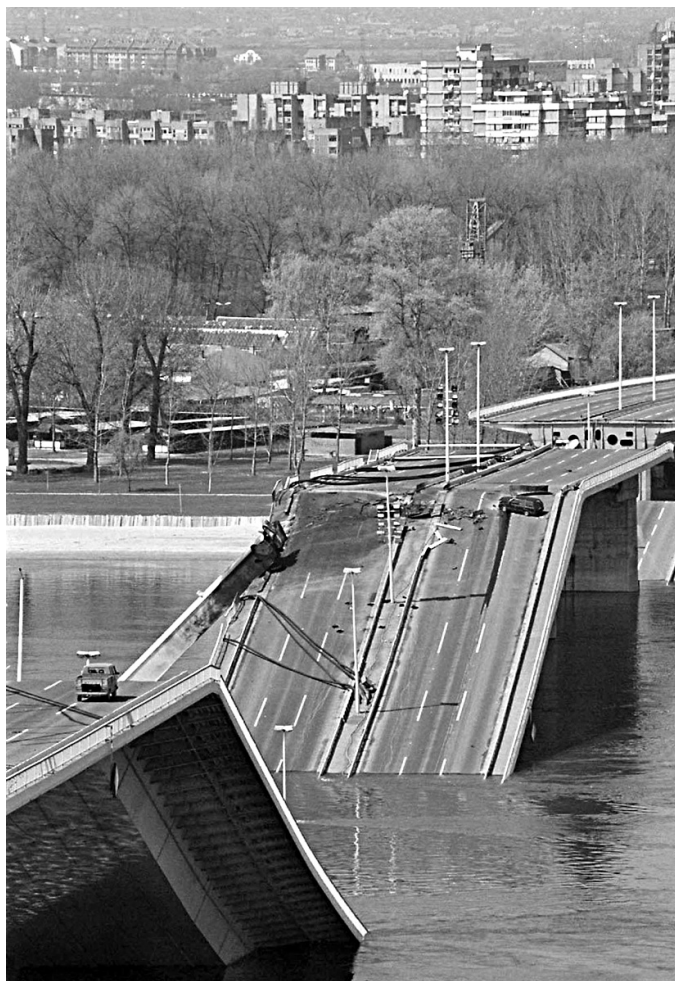
Очито је да се САД понашају свугде у Европи, па и на Балкану, као домаћини. Отуда већина балканских земаља купује своју безбедност управо од САД (НАТО-а) и зато плаћају високу цену губитком сопственог суверенитета. Али та опасност прети и свим другим земљама на траси НАТО похода на Исток. Показује се да простирање НАТО база на Балкану има за циљ ослонац за даљи продор на азијски континент. Ослонцем на те и базе у Турској већ се надире на Сирију са претњом угрожавања руских интереса у каспијском региону. Кризе у закавказским земљама се изазивају управо по моделу разбијања Југославије са сличним етничким коктемом.

НАТО је својом логистиком битно допринео етничком чишћењу Срба у Хрватској, а потом је одиграо пресудну улогу у слабљењу одбране српских положаја у грађанском рату у БиХ. Основни циљ почетних муслиманских терористичких акција у рату у БиХ био је изазивање спољне интервенције која би надоместила инфериорност муслиманске војске. На другој страни захтеви за интервенцијом поклапали су се са интересима НАТО-а којем је, у недостатку правог непријатеља, добро дошло и такво експериментално ангажовање у припреми алијансе за крупнија дејства у времену које долази. Зато су тражени само повољни поводи за његове интервенције. Први се појавио поводом експлозије на пијаци Маркале у фебруару 1994. Јасуши Акаши је касније поднео извештај у УН где је признао да су Срби лажно оптужени за ту експлозију. Било је касно јер је НАТО већ у априлу те године бомбардовао српске положаје код Горажде. То је била прва борбена акција НАТО-а од његовог оснивања и, како се касније испоставило, довело до промене његове доктрине. Након тога НАТО је предузимао офанзивне акције у више наврата да би ослабио позиције Републике Српске.

Тренинг у живо

У мају 1995. НАТО је проширио своја дејства авијацијом и ракетама на положаје ВРС на целом простору РС. Истовремено је садејствовао снагама МХФ у акцијама „Блесак“ и „Олуја“ у протеривању Срба из РСК. Уместо осуда у западним земљама је тада владало еуфорично расположење. Сасвим супротно су се касније понашали западни медији преувеличавајући патње албанских избеглица са Космета. Практично, НАТО је тренирао своју војну организацију и ефикасност на српском народу. Време је показало да та искуства користи и на просторима других земаља Африке и Азије који стоје на путу глобалних интереса САД.

У септембру 1995. НАТО је извео операцију под називом „Одлучан одговор“ у

Током агресије на нашу земљу НАТО је гађао претежно цивилне објекте

којој је учествовало више од 400 авиона и лансирано 13 крстарећих ракета са америчког носача „Нормандија“ из Јадрана. Тада је бомбардовао инфраструктурна војна и индустријска постројења у РС: репетиторе СРТ, телекомуникационе центре ПТТ, регионалне и локалне радиостанице. За 13 дана бомбардовања авијација НАТО-а је уништила телекомуникациони систем РС и систем радио-телевизије: Козара, Невесиње, Свињар, Мајевица, Троврх, Соколац, Прњавор, Добој, Озрен, Лукавица и др. Тиме је стварао услове за коначан слом отпора српског народа у предстојећој планираној акцији „Олуја“. При томе је поштедео телекомуникациони систем Влашић, Пљешевица и Требиње, јер су били планирани за потребе хрватске и бошњачке стране у планираној завршној офанзиви у БиХ.

Први корак помоћи Изетбеговићу било је обавештајно и пропагандно деловање и убацивање специјалних стручњака и јединица. Други корак била је операција „Спречити лет“ од стране НАТО-а ради спречавања лета авијације РС, али и увежбавање пилота Алијансе за каснија борбена дејства. Трећа фаза је „Операција падобран“, када је под видом дотурања хуманитарне помоћи вршено електронско извиђање из ваздуха и наоружавање муслиманске војске у српском окружењу. Четврта етапа је директно дејство НАТО-а на српске положаје, попут оних на Горажде и Сарајево 1994. године, па затим и 1995,

када су на војне и цивилне објекте РС употребљаване и вођене, крстареће ракете.

Пета етапа је распоређивање снага НАТО-а у БиХ, око 60.000 војника у саставу Ифора, почетком 1996. године, који су обезбеђивали спровођење Дејтонског споразума. Међу њима је било око 16.000 америчких војника. После потписивања Дејтонског споразума, у Босну је пребачена читава десета група „зелених беретки“ (специјализована за дејства на тлу Европе и Балкана), у којој је било и југословенских емиграната, добрих познавалаца језика, терена и традиција. Њихов је задатак првенствено да обучавају војску „пријатељске земље“ (слично ономе што је радила организација МПРИ (Military Professional Reconureses Incorporated) у Хрватској у припреми „Олује“). Падам РСК тим МПРИ се из Загреб преместио у Сарајево. Тим поводом Клинтон је рекао: „Они су одлично урадили посао за Хрвате, нема сумње да неће и за Босну“.

Полигон за даље акције

НАТО је у Босни надзирао и помоћ из Ирана. Тако су у фебруару 1996. специјалне јединице НАТО-а извршиле превад на камп за обуку терориста код Фојнице и заробиле тројицу иранских инструктора и њихову опрему, као и планове напада на јединице и инсталације Ифора, тј. НАТО-а у Босни. Тада је и лондонски „Санди Телеграф“ писао да муслимански део БиХ постаје база исламског тероризма у Европи. Такође су и француски и амерички информативни извори упозоравали да би Босна могла постати полигон за шире терористичке акције у Европи. И израелски обавештајци су тврдили да је Хамасов центар лоциран у околини Бихаћа, са стотинама експерата за терор, а многи од њих су добили босанско држављанство. Тада је и стратег египатске организације „Цихад“, Ахмед Рашид обелоданио везу ЦИА са „Цихадом“ још од времена совјетског ангажовања у Авганистану. Из тога се види да цихад ратници вуку корене још од Авганистана и да су тек у Босни почели да угрожавају и америчке циљеве. По свему судећи и терористички напади широм западне Европе вуку корене од обуке исламских терориста у Босни. Тако су западњаци подржавајући Изетбеговићеву владу у БиХ сами себи копали јаму.

Одбрана Србије у рејону карауле Кошаре 1999. године

ЈУНАШТВО НАШЕГ ДОБА

Битка на Кошарама која је постала део историје ратовања, својеврсна је лекција како се у веома неповољним борбеним, рељефним и климатским условима одлучно брани држава, шта је тада значао борбени морал и како се у готово безизлазној ситуацији манифестују одлучност, храброст, умеће, упорност, солидарност, другарство и надасве јунаштво. Један од храбрих старешина што су одиграли кључну улогу у стварању еластичног, а непролазног бедема, био је Драгутин Димчевски.

Драгутин Димчевски данас...

Жестоке борбе

„На велики петак (9. априла) негде око четири сата изјутра, шиптарско-терористичке снаге су из Албаније напали нама суседну караулу *Морина*. Испоставило се да је то била тактичка варка. Само пола сата или сат касније, уследио је главни напад по целом рејону карауле *Кошаре*. Минобацачки пројектили избушили су кров карауле, гађали су нас и бестрзајним топом. По падању граната и коректури, препознали смо да су њихове снаге ласерски одређивали даљине и да су помно пратили ситуацију и дејствовали по нама. Одолевали смо на све то. Читав дан и целу ноћ они нападају, а граничари се не померају. Крећу они у напад. Ми их дочекујемо ватром. Неколико пута су кретали, али нису успели да пробију нашу одбрану. Када се предао један Албанац из Вучитрна, са знајемо да их је с оне стране више од хиљаде, а нас само 130“, казује заставник прве класе Саша Радојевић, у оно време заменик командира карауле у чину водника.

Драгутин Димчевски се у време почетка напада налазио у Ђаковици. Одмах је са тројицом војника кренуо пут Кошара.

„Кад сам стигао, преузео сам команду. Цео дан смо пружали отпор на нападе који су се реализовали у таласима. Артиљеријом су гађали по Раса е Кошарес. Поклопили су нас са великим бројем мина. Потом је кренула пешадија... Снег, хладно, зима се увлачи у кости...И дан-данас осећам ту хладноћу.

Цео дан борба се водила на линији коју је храбро држао водник Саша Радојевић. Увече, као артиљерац, добијем хаубице. Наша артиљерија није претходно дејствовала због беспилотних летелица које су стално кружиле и изнад наших глава. Увече 9. априла артиљерију сам наводио на Раса е Кошарес. Разбили смо их, али није било снага да поново запоседнемо те локаје.

Те ноћи било је тихо. Нико није дошао у помоћ. Десетог априла зубато сунце. Рекао сам да та тишина не слути на добро. Осећао сам да ће дебело да ударе по нама. Нико нам није дошао у помоћ, осим 35 војних лицајаца. А они изненада доби-

Поводом 21 године од почетка Битке на Кошарама председник Србије Александар Вучић недавно је за умешно командовање одликовао потпуковника у пензији Драгутина Димчевског, тадашњег заменика команданта 53. граничног батаљона Приштинског корпуса.

То је и био разлог што смо замолили генерал-пуковника у пензији Владимира Лазаревића, легендарног команданта Приштинског корпуса, да нам нешто више каже о јунаку са Кошара.

„Да ме је неко питао кога бих од 80.000 бораца Приштинског корпуса ставио на прво место за признање, посебно имајући на уму прву линију одбране према Албанији и Македонији, то би сигурно био Драгутин Димчевски, заменик команданта 53. граничног батаљона. Мада је школован за артиљерца, био је рођени граничар. И пре агресије, када бих издао наређење за каква задатак Димчету, како га од милоште зовем, био сам сигуран да ће га до краја извршити. У зони одговорности Приштинског корпуса дуж границе била су распоређена три гранична батаљона са укупно 1.500 припадника.

Мада је орден заслужено додељен Димчевском, то високо признање председника државе, доживљавам и као признање свим граничарима и целом Приштинском корпусу. Граничари су синоним епопеје Другог косовског боја, како сам назвао ту битку, за испољен хероизам у одбрани земље, за све велике подвиге војника и старешина. Непријатељ је имао превласт у ваздушном простору, а борбе су се водиле прса у прса.

Изабрали су 9. април, уз пуни цинизам, јер је СРЈ у част великог православног празника, 6. априла прогласила вишедневно примирје. Користећи ту ситуацију, а и орографске и топографске предности тога дела државне границе (терен са њихове стране надвишава нашу територију), могућности да дејствују по нашим снагама, рачунајући вероватно и на изненађење, они су кренули 9. априла уз такву ватрену подршку да је све горело у том првом појасу одбране, посебно на првим положајима наше одбране. Горело је и небо и земља. На Јуничким планинама и делу Проклетја снег је био изнад метра висине“, рекао је генерал Лазаревић.

Планирано у Пентагону

Све оно што се 1999. године догађало на Кошарама доказ је копнене агресије на СРЈ реализоване кроз ваздушно-копнену битку од 9. априла до 14. јуна 1999. године. Одвијала се у условима даноноћне авио-подршке снага НАТО-а, уз артиљеријску и подршку пешадијских снага регуларних формација ОС Републике Албаније. Све време учествовањем у командовању и решавању критичних ситуација по нападача, пресудан у тицај су имале снаге НАТО-а.

Непосредно са друге стране граничне линије било је око 6.000 људи, 36 тенкова, 20 оклопних транспортера, 18 вишецевних бацача ракета, 20 хеликоптера типа „апач“ и других средстава под јединственом командом.

Битка на Кошарама није био изолован случај копнене агресије на самом почетку рата. То је, у уствари, широко припремљен план, сачињен у Пентагону. Творци су амерички војни стручњаци. За то постоје

докази, чак у Хашком трибуналу. План је имао назив „Стрела“. Копнену инвазију покушало је да оствари више десетина хиљада терориста, припадника оружаних снага Албаније и снага НАТО-а лоцираних у Македонији и Албанији и имала је две етапе. У оквиру прве, НАТО је планирао да у најкраћем року, за 7-10 дана, положи кичму одбране на том правцу напада: северна Албанија - карауле *Морина* - 7. јули - *Кошаре* - *Јуник* - Ђаковица - Клина - ка северном и централном Косову, уз прихват и садејство јаким терористичких снага у ширем рејону Јабланице. То је, дакле, била њихова идеја и због тога су данима вршили бесомучну ракетну, ваздухопловну, артиљеријску и свеколику подршку, вршећи тзв. изолацију бојишта, од границе до дубине од 20 до 30 километара, спречавајући било какво довођење наших снага, снабдевање или јаче груписање и јачи отпор.

ше наређење да иду на други правац. Нисам могао да их спречим.

Почиње страховит напад. Борба на отпорној тачки Ц 4. Напад је фронтални. Атакују јаким снагама уз подршку минобацача, бестрзајаца. Прави пакао. Из рејона граничног стуба Ц 4 наши се повлаче према селу Кошаре. Негде око 18 часова свуда наоколо почеле су да падају мине. Када је постало јасно да ће нас окружити и уништити, наређујем повлачење према селу Кошаре и Опљазу“, сећа се Драгутин Димчевски.

Чврста одбрана

Убрзо се радио-везом оглашава командант батаљона Душко Шљиванчанин: „Димче, рањен сам, твој возач је погинуо. Преузми команду“.

У наредна два дана, која су била кључна за одбрану границе, захваљујући Димчевском, поравната је и стабилизована линија одбране са фортификацијским објектима.

Чврста нам је била одбрана. Ситуацији када су рањен командант 53. граничног батаљона мајор Шљиванчанин и командир карауле Дејан Агочевић била је веома тешка, јер је напао многоструку бројнији непријатељ са положаја који су наткривљавали Кошаре. Водник Саша Радојевић, са борбеним искуством које је стекао напречац, један је од јунака одбране. Посебно наглашава да су у нашим редовима били војници мартовске генерације који су се, после годину дана проведених у редовима Војске Југославије, већ прекачили у борбама са терористима.

Нисмо имали замену у одбрани граничне линије, а трпимо напад за нападом. Уочавамо да колоне непријатеља свако толико долазе да замене снаге на првој линији, а са линије одлазе они који су до тада упорно нападали наше положаје, каже Димчевски.

У рејону карауле *Кошаре* снег још увек није копнио. У редовима бранилаца није било панике. Сазнање да су они ти од којих зависи одбрана Косова и Метохије, дакле Србије, било је пресудно за одлучну одбрану.

Када је водник Рачић, који је сишао у село Батуше чуо да је караула нападнута, самоиницијативно је узео неки трактор и са једним војником и једним резервистом дошао на линију одбране и почео да дејствује минобацачима. Био је веома вешт у томе, па је прецизно погађао положаје непријатеља. Једне разбије, појаве се други. С обзиром на конфигурацију терена, нисмо имали преглед шта се догађа иза граничне линије, по дубини непријатељевог поретка. Брзо смо схватили да су терористи били веома добро обучени. Нисмо их поцењивали. Још увек не могу да схватим: падају од наше убитачне ватре, али се придижу и настављају даље. Као да је реч о дрогираним људима или некој врсти фанатика, напомиње Димчевски.

Зауставио добровољце

Догодило се да је тих дана, трпећи велике губитке, кренула да се повлачи са десног крила одбране јединица неких добровољаца. У томе су набасали на мајора Димчевског.

Били су дезоријентисани и бесни. Појавили су се преда мном начичкани реденицима и изгледало је да ће ме изрешетати.

На задатку обезбеђења државне границе 1998. године

ТВОРАЦ ОРГАНИЗОВАНЕ ОДБРАНЕ

Када се већ наслућивала агресија на нашу земљу, Драгутин Димчевски је на караулама у зони одговорности 53. граничног батаљона, заједно са командантом Душком Шљиванчанином, ангажовао војнике на изради заседних места и отпорних тачака. Била је то права мрежа фортификацијских објеката, јер су положаји непријатеља надвишавали положаје за одбрану. Релјеф терена пружао је само минималне шансе за упорну одбрану и преживљавање, па је фортификацијско уређење положаја за одбрану било право решење.

Током Битке на Кошарама Димчевски је на положајима био од првог до последњег дана. Стално је обилазио своје војнике, бодрећи их, саветујући их шта да раде, помажући им када год је било потребе. Заслужан је што у редовима граничара није било панике, што је све време постојала организација одбране која ни једном приликом није била нарушена.

После почетног успеха непријатеља, у условима велике надмоћности и превласти у ваздушном простору, Димчевски је, идући од војника до војника, успео да повеже линију одбране и на тај начин спречи продор противничких снага у унутрашњост Космета.

Није било времена за размишљање, одлучно сам стао пред њих и успео да их зауставим. Говорили су ми да војска више не може да издржи. Само ми је кроз главу пролетела мисао да не сме да дође до панике и да останем смирен.

Рат је то, није било времена за консултовање претпостављених. Једноставно у

тренутку треба да донесеш најбољу одлуку. Често смо одлуке доносили самостално. У одређеном периоду нисмо ни имали везе са претпостављеном командом, каже Димчевски и наставља:

До 13. априла смо некако преживљавали. Од тог дана кренуло је снабдевање, ишло је све боље и боље. Значајан проблем било је и одржавање хигијене. Питају ме војници како да то реше. Шта сам могао у том часу осим да им кажем, да без обзира колико је хладно морају да се ослоне на поток. Сви смо се тако прали. После смо обезбедили купање у Батуши. Било је то велико олакшање. Нисмо спавали 9, 10, 11, 12 и 13. априла.

У рововима смо се бријали. Строго смо забранили ложење ватре. Беспилотне летелице стално су нам зујале изнад глава. Камера непријатељу омогућава да куда прелеће беспилотна летелица има јасну слику бојишта у реалном времену. Уколико би нас

учили, одмах би нас поклопили. Десило се једном да су војници из 125. бригаде положили ватру. Уочени су и убрзо затим бомбардовали су их. Имали су губитке, истиче Димчевски.

На терену изнад 1300 метара надморске висине, мада то није уобичајено, ангажован је и део оклопно-механизованих јединица. О томе генерал Лазаревић каже:

Сећам се да ми је генерал Павковић рекао: „Лазаревићу то је сулуда идеја“. А ситуација је управо напросто захтевала тенкове. Наиме, на албанској страни су била су таква утврђења, такви бункери из времена Енвера Хоџе, да авијација није могла да их уништити. Једино су то могли да учине тенкови. И заиста, уз велику решеност неколико тенковских посада, оне су изашле близу врха, на границу и разбиле та утврђења. Тенкови су гађали са раздалјинама од неколико стотина до 1.000 и 2000 метара. То су чинили тенкисти прегорели у 1998. години. Нису се бојале ничега. Били су врхунски оспособљени. Може да замислите када су се појавили тенкови како је то деловало на наше војнике и старешине.

Из бункера су искали разни пси рата, међу којима је било и црнаца. Тенковске посаде су урадиле свој посао и вратиле се назад без губитака и оштећења.

Из руке у руку

Ни „алачи“, ни најсавременији авиони, ни употреба ракетних система земља-земља, ништа није помогло агресору јер су на другој страни као непремостиви бедем били патриотизам и јунаштво наших јединица, ангажованих у одбрани у првој етапи непријатељске операције „Стрела“.

„Први удар зауставили су припадници 53. граничног батаљона, а онда по дубини биле су ангажоване снаге 125. моторизоване бригаде, пре свега 2. батаљон, затим снаге 549. бригаде, чија то није била зона одговорности. Наиме, 2. батаљону са мајором Влахом Вуковићем на челу, наредио сам да са другог положаја крене и затвара одређене правце. Признање одајем једи-

ницама војне полиције и извиђачко-диверзантским јединицама Приштинског корпуса, затим јединицама потчињеним Приштинском корпусу: 72. специјалној и 63. падобранској бригади, па корпусној артиљеријској групи, инжењеријским саставима. Све те јединице и састави учествовали су у одбрани на правцу Кошара.

На десетине је херојских прича. У току дана више пута један положај прелази из руке у руку. Значи као да смо ратовали у Другом светском рату. Десетар Шарац одбија напад око 300 црнокошуљаца. Сви су остали на ледини. То је 30 на једнога. То су типични борбени извештаји. То су документи из рата. То је крупна грађа. И водник Миловановић, тешко рањен, забранио је да му наши

ТРИ ПУТА ВАНРЕДНО УНАПРЕЂЕН

Један од храбрих старешина што су одиграли кључну улогу у стварању еластичног, а непролазног бедема, био је Драгутин Димчевски. Цео радни век посветио је часном занимању, почевши као водник после завршене Артиљеријско-подофицирске школе 1970. године у Задру. Три пута је ванредно унапређиван у виши чин, што је реткост. Рођен је у селу Равно Куманово код Куманова. Све време службовања био је у трупи, почевши од Лесковца, а најдуже времена провео је на Косову и Метохији.

Драгутин је искуством које је стекао на ратишту у Хрватској одиграо значајну улогу у успешној припреми и одбрани карауле *Кошаре*. Његово акумулирано знање, практични савети и уметно командовање спасили су многе животе и учинили да и у најтежој ситуацији одбрана не попусти.

Војник Владан Чкребо из Врњачке Бање каже да је Димчевски уметно командовао и координисао борбене и неборбене активности граничара, да је у душу познавао све војнике и старешине и да је имао изузетан однос према њима, те да је у малом прсту имао топографске карактеристике терена. Све је то ујединио у одбрану.

—Захваљујући Драгутину Димчевском већина нас је остало живо, истиче Чкребо.

прилазе, јер се од јаке непријатељске ватре до њега није могло.

Није реализован постављени циљ агресора. Заузети су објекти који су по природи ствари били тешко одбрањиви. Шиптарско-терористичке снаге су претрпеле значајне губитке. Упорном одбраном уз примену активних дејстава, уз надљудске напоре, херојском борбом појединаца, група и јединица наше снаге су реализовале постављени циљ одбране. Била је то борба за сваки педаљ наше земље која је трајала 67 дугих и тешких дана, рекао је генерал Лазаревић. **Звонимир Пешић**

Градитељ споменика што су обележили време: Миодраг Живковић.

ПРОФЕСОР ЗА МЕМОРИЈАЛЕ

Споменик је репер идентитета, општи знак препознавања у културном простору. Народ без споменика је народ без сећања.

Највећа дела уметности, било да је реч о споменицима или скулптури, која је интегрални део архитектуре, оставиле су старе цивилизације. Шта би био Египат да нема споменика? Шта бисмо ми без манастира, каже скулптор Миодраг Живковић.

Трагање за новим формама: вајар Миодраг Живковић

Млађе генерације нису много чуле о скулптору Миодрагу Живковићу који је напунио 91 годину живота, а и даље неуморно гради нове уметничке форме. Све што је створио до сада, сврстава се у врх српске уметности, али има и много шире значење. Није претеривање ако се каже да би, вероватно, многим уметницима требало и два-три живота како би остварили све оно што је до сада урадио Живковић.

Када се помену Живковићева дела, тада на занимљив начин уметник постаје близак и млађим генерацијама. Реализовао је велики број значајних скулптура у Југославији, Италији, Аустрији, Чилеу и Габону. Нарочито се то односи на меморијале. Подсећања ради, наводимо неке од њих: Споменик стрељаним ђацима у Крагујевцу; Споменик Битке на Сутјесци; Спомен-комплекс Кадинача; Спомен-костурница у Гонарсу, Италија; Споменик и Трг југословенском исељенику, Пунта Аренас, Чиле; Скулпторска композиција Сунце Африке, Конгресни центар у Либервилу, Габон; Скулптура Вука Караџића у Лозници; Скулптура Милована Глишића у Ваљеву; Споменик пилотима браниоцима Београда 1941. у Београду; Споменик Југословенима изгинулим на територији Аустрије, Беч; Скулптура светитеља Сава у Пријепољу; Споменик Српским браниоцима Брчког, Република Српска; Споменик

борцима за слободу, Бијељина, Република Српска; Споменик За крст часни, Приједор, Република Српска; коњаничка скулптура Краља Николе I Петровића Његоша, награђена на интернационалном конкурс 2000. године — откривена 2006. У Никшићу; Бели анђео, порта манастира Милешева, 2012...

Сутјеска је живот и победа

У стручним круговима Живковић је познат пре свега по замисли и реализацији Спомен-комплекса посвећеног Бици на Сутјесци.

Сценариста, историчар уметности и ликовни критичар Ђорђе Кадиевић је о Споменику на Сутјесци и аутору тог дела рекао: „Његов споменик ће, извесно, увек будити сећање на хероје из легендарне битке. Али, време које је прохујало над Сутјеском, учинило је своје. Данас је ова Живковићева творевина добила ново, дубље значење. Она је постала универзални симбол и метафора за све наше пробоје кроз историјске препреке које су стајале на путу нашег битисања и опстајања на овим просторима. И више од тога. Споменик на Сутјесци може бити једнако разумљив и близак људима других народа који су се, попут нас, пробијали кроз кланце и теснаце својих историјских простора“.

Маршал Јосип Броз Тито више пута је посећивао Тјентиште у времену стварања споменика

Споменик на Сутјесци задивио је и познате светске стручњаци

Споменик на Сутјесци постао је познат широм света. Питали смо аутора шта га је посебно инспирисало да створи то грандиозно дело?

—Историјски гледано то је крвава битка, Више од 120.000 немачких, италијанских, бугарских и хрватских војника опколило 18.000 бораца са Врховним штабом НОВ и ПОЈ. Команданти наших дивизија те 1943. године били су Коча Поповић, Пеко Дапчевић и Саво Ковачевић. Са нашим јединицама били су и рањеници. Коча је извршио пробој из окружења. Тражио је од Пека да и он иде за њим. Сава је био километар изнад њих. Маршал је чекао Саву. Једва се извукао. Врховни штаб се са Титом, у готово безизлазној ситуацији, повлачио према Зеленгори, да би изашао из обруча. На Доњим барама половина бораца из 3. далматинске бригаде је изгинуло како би Врховном штабу омогућили да се извуче. Сутјеска је наша велика победа.

Био сам један од петорице аутора који су позвани на конкурс да дају своје предлоге. Направио сам решење за спомен-комплекс који је требало да буде постављен на једном брду, али је то била скупа варијанта. Редуковао сам пројекат. Изложба радова приређена је у Војном музеју. Прихваћено је моје решење. Маршал није дозвољавао било коме да се у изградњу споменика меша. Обилазио је градилиште више пута и питао шта ми још треба као помоћ. Имао

сам сваку слободу. Тражио сам, на пример, јединицу ЈНА са булдожером. Све сам добио. Споменик је рађен у бетону. Било је јако компликовано извести те радове. Убеђен сам да ниједан грађевинац не би могао да сними споменик и да га направи. Директно сам радио тамо, на терену. Био је то велики посао.

Тамо, у Спомен-костурници, почивају земни остаци 3 301 бораца од укупно 7.000 погинулих. Пренете су и кости легендарног команданата Саве. Да би се то урадило, Тито је тражио сагласност Савине мајке, вели Живковић.

Канађани откупили макету Сутјеске

Споменик се састоји од две симетрично постављене камене громаде висине 19 метара. Изломљене површине у драматичном ритму симболишу незадрживу снагу продора. Овакво решење уводи човека у продор између камених громада, обликован борцима и колонама. Око њега су фигуре у покрету, колоне окружују посетиоца и он тако постаје учесник тог кретања у пробоју. Кад се прође кроз продор и изађе на отворени простор, наилази се на немирне траке од камена. На њима су уписани називи јединица. Оне се крећу у свим правцима, крећу се у живот, у будућност. Јер Сутјеска није смрт, она је живот и победа, наглашава Живковић.

Макета Споменика Битке на Сутјесци била је пре неколико година права атракција за стручњаци који се баве меморијалима. Наиме, била је представљена на изложби најпознатијих споменика из целог света, одржаној у Вома музеју у Њујорку. Изложба је трајала шест месеци. Почасно место заузела је управо та макета. Онда су Канађани замолили Живковића да откупе тај рад. Нећкао се аутор, правдајући да је макету наменио за музеј. Када су му рекли да ће управо у музеју у Торонту бити та макета, није имао више куда...

Како сте се и зашто сте се у уметничком исказивању определили управо за споменике?

—То је дуга прича. У младости нисам знао шта је уметност. Рођен сам 1928. године. Био сам четврто дете од нас шесторо. Када је завршен Други светски рат, налазио сам се на селу. Таман сам завршио гимназију. Тада су насеља обилазиле државне делегације. У наше село (Лесковац код Београда) дошли људи из Министарства финансија. Мене су сеоски челници задужили да сачиним зидне новине. Допало се то придодшлицама. Из делегације су питали ко је урадио зидне новине. Рекоше ми: Што не идеш у уметничку школу, имаш талента. Па зар то постоји, питах. Обећах да ће ми јавити адресу школе. Био сам на радној акцији Брчко-Бановићи, па Шамац-Сарајево. Вратим се кући, затекнем позив да полажем пријемни испит. Одем у Школу за примењену уметност, преко пута зграде Патријаршије. Дођем у среду, а пријемни испити већ почели у понедељак. Међутим, архитекта Ђорђе Крекић омогућио ми да полажем. И успео сам. Упишем се у школу, па одем на трећу радну акцију да као акцијаш градим Нови Београд.

Била је то јака школа. Покренули смо потом акцију да школа прерасте у академију. Могло је, јер је тада наша држава за многе предлоге имала слуха и о свему водила рачуна. За скулптуру сам се определио из више разлога. Хтео сам да се посветим скулптури која би била у простору, доступна људима. Завршио сам академију и отиснуо се у уметничке воде. После академије живот је био врло сложен. Прву скулптуру наметнуо ми је декан академије пуковник Бранко Шотра, у то време начелник Дома ЈНА у Београду. Била је то скулптура бораца, по наручби града Крушевца. После тога уведени су конкурси за све што се радило. Свако је свугде, широм Југославије, могао да учествује на конкурсима. Било је некада 30, некада 50 некада 70 радова. Моје колеге су се у то време лутале што нису добиле награду, јер су веровали да је њихов рад генијалан. А ја себи кажем: немој Жиле да се и ти лутатиш. Буди паметан па утврди чиме је нечији конкретан рад заслужио награду. Тако сам се развијао. Једини рад који није био на конкурс, после Сутјеске, поверио ми је маршал Тито: добио сам да радим Спомен-комплекс Кадињачу, истиче Живковић.

Србадији ни динара

Да ли Вас данас зову да учествујете на конкурсима?

—Нико ме не зове, нема конкурса. У Београду о споменицима одлучује заменик градоначелника. Видели сте каквог су патријарха Павла направили. Позвали ме једном да будем члан жирија конкурса за споменик

Стефану Немањи. Један странац поднео рад на постаменту, као неки шлем. Начинио је католичког свештеника са католичким ореолом око главе. И замислите тај рад је победио. Нас четворо се приликом гласања уздржало, њих пет гласало је за, а четири је било против. Ми из стручног дела комисије били смо запањени и тражили да се конкурс поништи. Изгубили су рад који ће бити постављен преко пута железничке станице. Споменик ће бити висок 27 метара. Аутор је добио задатак да исправи свој рад. Напустио сам жири и обратио се јавности. Да би учествовали на конкурс, странци су тада добили по 5.000 евра, а Србадија – ни динара, вели Живковић.

Споменик у виду сломљеног крила које лебди, уметнички је израз у трајном спомињању јунаштва наших pilota у одбрани Београда 1941.

Када почнете да обликујете скулптуру, чиме сте заокупљени?

—Ако радим споменик некоме или нечему, детаљно проучавам догађаје и личност. Из тога црпим идеје. Споменик ђацима у Крагујевцу (димензија отприлике 8 пута 15 метара) радио сам директно на месту где се налази. Имао сам сарадника Ласла Фекеате. Целу годину сам провели на градилишту. Како сада видите споменик, такав је био у гипсу. Имао сам инжењера за арматуру. Преко тога поставили смо оплату. Калупи су скидани са споменика да би могло да се лије. То је много компликовано. Цео споменик је био армирани негатив у комадима. Када је завршен, ушао сам одозго у споменик и разбио све оно што смо радили у гипсу. Негатив је био оплата са спољне стране. Композицију су држале три или четири јаке шине. Са унутрашње стране била је друга оплата. Морао сам да знам и грађевинске материјале и грађевинарство. Учествовао сам у ливењу и скидању оплата са тог споменика. Све до краја. Не верујем да је то ико тако радио.

Споменик је репер идентитета, општи знак препознавања у културном простору. Народ без споменика је народ без сећања. Највећа дела уметности, било да је реч о

Споменик стрељаним ђацима у Крагујевцу

Комплекс Кадињача је меморијал са много симболике и дигнитета

споменицима или скулптури, која је интегрални део архитектуре, оставиле су старе цивилизације. Шта би био Египат да нема споменика? Шта бисмо ми без манастира, каже Живковић.

Велике теме и речи

Били сте дуго професор на Ликовној академији. Чему сте учили млађе генерације?

—Прво да науче занат. Да упознају својства материјала и тражио да трагају за идејним решењима, како би изразили неки догађај. Да ликовно решење говори о догађају.

Шта тренутно радите?

—Правим нека решења, трагам за нечим. То су слободне форме.

После агресије НАТО-а на Србију хтео сам да на свакој мојој скулптури буде утиснуто 1999. Сматрам да нисмо споменицима довољно обележили тај догађај. Где је споменик о уништавању Београда? Урадио сам неколико скулптура које сам посветио 1999. То је страдање нашег рода и народа треба да се обележи.

Имам идеју да на једној бронзаној скулптури испишем све државе које су бомбардовале Србију, наглашава Живковић.

Директор Националне библиотеке, архива и музеја Чилеа Роки Естебан Скарпа је о Живковићевом стваралаштву, између осталог, написао:

„За Есхила су говорили да су га велике теме силбиле на велике речи, пропорционално је расла страст и осећај, уколико је догађај који је описивао био истински. Слично је и са Живковићем, што је већи епско-социјални догађај, то је веће и дело које преноси у огроман простор који пружа тако велике могућности светлости и сенки, облака и плавих простораста, бескрајног хоризонта и тамних врхова према којима пројектује људско бити. А и велики простор и људско дело, драматски какви јесу, одводе га ка оној монументалности, која изражава његову страст за човека трансформисаног сопственом моралном снагом, својом способношћу да се жртвује“.

Живот је велика тема за Миодрага Живковића који скулптурама, а не речима, дочара наше трајање у вековима.

Звонимир Пешић

Поводом годишњица хуманитарних организација

ПУТ ХУМАНОСТИ И СОЛИДАРНОСТИ

Међународна организација Црвеног крста и Црвеног полумесеца једна је од најмасовнијих хуманитарних и неполитичких организација савременог света

Као случајни сведок патње великог броја аустријских, француских и италијанских војника у бици код места Солферино у Италији 1895. године, Швајцарац Анри Динан покренуо је становништво тог подручја да укаже помоћ рањеним војницима. Био је то израз дубоких људских осећања и почетак покрета испуњеног љубављу према човеку. Слоган „Tutti fratelli“ („Сви смо браћа“) и данас живи у Црвеном крсту у целом свету.

Идеја о заштити болесних и рањених убрзо је добила широку подршку, па је већ 1863. године у Женеви одржана Међународна конференција представника 16 држава, која се сматра оснивачким конгресом Црвеног крста. Тада је прихваћен и знак организације – црвени крст на белом пољу. Исте године Анри Динан је основао и Међународни комитет црвеног крста (25 швајцарских грађана) који је требало да очува основне принципе Црвеног крста. Од националних друштава која су постепено настала, 1919. године, формирана је Лига друштава Црвеног крста, са седиштем у Женеви. Лигом управља Генерална скупштина која се састаје сваке друге године. Национална друштва Црвеног крста и Црвеног полумесеца, Међународни комитет и Лига друштава сачињавају светски хуманитарни покрет, који, својим активностима, настоји да спречи или макар, олакша људску патњу, да штити живот и здравље и да обезбеди поштовање људског бића, нарочито у време оружаног сукоба и других ванредних стања, затим да спречава болести (епидемија и пандемија) и унапређује здравље и социјалну заштиту и да код чланова развија осећај солидарности за све људе којима је потребна заштита и помоћ.

Под паролом да је човечанству неопходно више човечности, донета је конвенција 1864. године, којом је проглашена и неутралност санитетске службе, као и четири нове конвенције – тзв. Женевске конвенције од 12. 8. 1949. године и два допунска протокола 1977. године.

Почеци Црвеног крста у нас

Прво друштво Црвеног крста на некада нашим просторима основано је августа 1875. на Цетињу, као израз потребе да се помогне херцеговачким устаницима и њиховим породицама који су се дигли против турског зулума. Годину дана касније – 1876. Црвени крст је основан и у Србији. Његов идејни творац је тада млади доктор медицине Владан Ђорђевић. Он је једно од својих првих предавања на тему „Да помогнемо, браћо, правој сиротињи нашој“ одржао још 1872. године. Затим је 1876. предложио „да се у Србији оснује једна мрежа друштава и одбора да би у мирно доба спремили

оно што треба рањеницима и болесницима у ратно доба“. У оснивању је помогло друштво „Грађанска казина“ и његов агилни председник Ђорђе Симић, као и митрополит Михаило.

Већ првих месеци после оснивања, Црвени крст Србије нашао се пред озбиљним искушењима. У јуну 1876. Србија је ступила у рат са Турском. Иако још неспремно и без искуства, Друштво је пружило помоћ десетинама хиљада рањеника и болесника. Три године после оснивања јуна 1879. постављени су темељи властите зграде Црвеног крста – Друштвеног дома у Београду у Симиној улици. Изградња је завршена 1880. Касније је у дворишту дозидана четвороспратна зграда у којој је била смештена и школа за медицинске сестре. Српски Црвени крст имао је веома значајну улогу у ослободилачким ратовима 1876, 1877, 1912-13, 1914-1918. године. Српско друштво Црвеног крста је 22. августа 1919. приступило Лиги друштава Црвеног крста, када је она окупљала 63 национална друштва. После Првог светског рата, 1921. године од свих тих друштава створена је јединствена организација – Друштво Црвеног крста Југославије.

Тамо где је помоћ најпотребнија

Своју активност Црвени крст Србије је наставио и у време Другог светског рата. Српско друштво Црвеног крста помагало је од априла 1941. избеглицама из Босне и Војводине, из дела Србије под бугарском окупацијом и са Косова и Метохије. Југословенски Црвени крст после Другог светског рата обновљен је маја 1944. као масовна друштвена организација. Прва главна годишња скупштина обновљеног Југословенског Црвеног крста одржана је 15. и 16. децембра 1946. и када је од 1915. до 1918. био и роб и изгнаник, и касније у току НОР-а, српски Црвени крст био је и остао увек доследан човекољубљу и свим прописима Женевске конвенције.

Светској јавности је познато да је југословенска организација Црвеног крста била једна од најактивнијих у свету. Поред осталог, биће запамћена и као покретач балканске сарадње 1972. у чијим је оквирима успостављена сарадња у области елементарних непогода, заштити човекове околине и међународног хуманитарног права. На иницијативу Југославије 1980. започета је и медитеранска сарадња. Први скуп одржан је у Будви. Поводом стогодишњице свог постојања, Црвени крст Југославије организовао је у Београду 1975. године Прву светску конференцију о миру. Уз учешће 120 делегата из 81 земље широм света усвојен је Про-

грам акција који је обухватио најзначајније смернице о томе како Црвени крст може, у већој мери, да постане фактор мира у свету.

У сабирним акцијама за потребе избеглих лица са простора Хрватске, Босне и Херцеговине и Косова обезбеђено је око сто милиона динара, 12.000 - 13.000 кг нове одеће, десет хиљада пари нове обуће, више од 200 тона старе одеће, више од 500 тона хране... Служба тражења покренула је поступак тражења за више хиљада лица. Црвени крст Србије свој рад је прилагодио новонасталој ситуацији после распада бивше Југославије. У том периоду се претежно ангажовао на социјалном пољу, како би ублажио последице грађанског рата (брига о хиљадама ратне сирочади, инвалидима и друго).

Значајна улога Црвеног крста

Држава Србија сваке године издваја око 500-600 милиона динара за потребе народних кухиња у 77 градова и општина, како би 35.000 корисника ових кухиња имали бар један оброк дневно. Од тих пара Црвени крст Србије обезбеђује породичне пакете хране и хигијене за социјално најугроженије породице у 105 средина, које нису корисници народних кухиња.

Црвени крст Србије дао је немерљив допринос борби државе са последицама мигрантске кризе. Око 472.000 миграната, од чега 230.000 малолетних миграната до 18 година, добило помоћ у храни и хигијени.

Волонтери Црвеног крста и њихова организација на терену, њихова организованост и обученост и наравно њихова хуманост је нешто што служи за пример.

Изјава амбасадора Јапана Такахаре, најбоље одсликава допринос Србије у решавању мигрантске кризе на одговоран и хуман начин.

„Србија није произвела избеглице, нити је њихова жељена дестинација. Без обзира, Влада Србије, локалне самоуправе и уопште грађани Србије понели су се одговорно и на људски начин пружили помоћ избеглицама у транзиту. Влада Јапана је то препознала као хумано опхођење и пружила је подршку Србији, кроз међународне организације, као што су UNICEF, UNHCR, UNDP, Међународна организација за миграције и Међународна федерација друштава Црвеног крста и Црвеног полумесеца. Јапан та-

Рад Фонда за СОВО после укидања ванредног стања

И ДАЉЕ БЕЗ КОНТАКАТА

које пружа директну помоћ у општинама које су погођене мигрантском кризом“, рекао је амбасадор Такаха, додајући да ће Јапан наставити да пружа подршку Србији у нади да ће Влада Србије наставити да се опходи људски према избеглицама које су затечене у Србији“.

Велику помоћ Црвени крст Србије пружио је 2014. године у поплавама у ширем рејону Обреновца. Црвени крст Србије је и јуна месеца 2019. године, када су обилне падавине изазвале поплаву у 14 градова и општина: Краљево, Кнић, Лучани, Трстеник, Свилајнац, Деспотовац, Чачак, Горњи Милановац, Прокупље, Коцељева, Ивањица, Алексинац, Љиг и Крупан, максимално пружио помоћ у ублажавању последица поделивши: 1.620 пакета хране, 1.500 сетова за чишћење и дезинфекцију објеката после поплава, 340 пари гуменних чизама, 2480 кишних капа, 82 сушилице за сушење влажних зидова, 14 пумпи за испумпавање воде, 50 резервоара за воду од 1.500 литара, 1.560 бидона од 20 литара, 3.100 супа, 1.160 готових јела, 14.260 комада конзерви рибе, паштете и месног наредка и друго.

Своју хуманост и солидарност, као основно обележје, Црвени крст Србије је и на дело потврдио и у обележавању последица COVID-19.

Председник Црвеног крста Србије Драган Радовановић рекао је да је у акцијама Црвеног крста, који има 89 организација на територији Србије, учествује око 750 волонтера који комуницирају са грађанима, испоручују им лекове и друге потребитине и помажу да, уколико је потребно, испоставе контакт са здравственим установама. Напоменуо је да Црвени крст има и едукативну улогу и да њихови волонтери све препоручене мере, које су неопходне, „шире“ и међу грађанима, а које се тичу епидемиолошке превентиве, смањења контаката, самоизолације, и свега што је неопходно да би се спречило преношење инфекције.

„Отворили смо 56 информативних центара на територији Србије у којима пружамо психосоцијалну подршку грађанима, која је једнако потребна, као и достава хране и лекова и настојаћемо да повећамо тај број“, рекао је Радовановић. Нагласио је да Црвени крст настоји да одржи рад народних кухиња у новим условима уз поштовање ригорозних мера, као и да одржи програм добровољног давања крви. Додао је да и 20 организација Црвеног крста на КиМ спроводи активности у борби против корона вируса и да су у јужној покрајини формирали 13 информативних центара.

Колико је цењен наш Црвени крст, говори и натпис на згради Интернационалног комитета Црвеног крста у Женеви „Будите хумани као што је Србија била 1185. године“.

Значајне су и друге активности: борба против наркоманије, алкохолизма, туберкулозе, сабирне акције, курсеви прве помоћи и други облици оспособљавања.

Мр Александар Симоновски

На основу до сада издатих препорука и упутстава за спровођење превентивно-епидемиолошких мера на спречавању ширења епидемије болест COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2, након укидања ванредног стања, рад са странкама ће се организовати на следећи начин

1. Рад са странкама путем непосредног контакта. Захтев се предаје овлашћеном лицу на вратима ФОНДА. Уколико је неопходан улазак странке у ФОНД, она мора да има заштитну опрему (рукавице, маска).
2. Послови који су се обављали непосредним контактом са странкама и даље се могу вршити писаним путем, електронском поштом или телефонским позивом.
3. Подношење поднесака можете вршити писаним путем на адресу ул. Крунска 13 Београд, на емаил адресу fondsovo@mod.gov.rs и телефонским позивом на број 011/3203-137.

Обавештење из Фонда за СОВО

ПОТПИСИВАЊЕ УГОВОРА

Обавештавају се корисници војне пензије којима су одобрена средства за стамбено збрињавање у износу од 20.000,00 евра у динарској противвредности, а којима је рок за потписивање уговора истекао у току ванредног стања или истиче

до 30 дана од престанка ванредног стања, да могу приступити потписивању уговора најкасније до 8. јуна 2020. године.

Уколико не потпишете уговор о коришћењу средстава у наведеном року, сматраће се да сте одустали од захтева (члана 18. став 3. Правилника).

За информације и договор у вези са потписивањем уговора јавите се на телефон 011/32-03-528, 011/32-03-258 или 060/4636-202.

Зајечар: Функционише снабдевање лековима

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА

Мере које су предузете у епидемији вируса корона, оправдане су, али су војним осигураницима створиле низ проблема и брига. Основни проблем су били лекови које користе хронични болесници. Команда гарнизона је понудила да лекове доставља на кућне адресе. До краја колегијално и хумано. То је, међутим, трајало само неколико дана. Вероватно је Команда добила наређење о ангажовању војника на другим важним задацима...

Договорено је потом да се понаособ сваки војни пензионер телефоном најави у гарнизону амбуланту, да издиктира одређене податке, а да му из амбуланте одговоре у које време може да пошаље члана породице

или неког другог са здравственом легитимацијом и личном картом по спремне рецепте и лекове. У случају да војни пензионер старији од 65 година оболи, треба да позове цивилни Ургентни центар или Хитну помоћ. Остали (који имају мање од 65 година) у амбуланту одлазе са заштитним средствима и чекају преглед са припадницима активног састава и њиховим породицама. Једини проблем се појављује у вези са лековима, јер сваког месеца, са рецептима, треба отићи амбуланту, како би се подигли лекови или оверавали рецепти.

Забележен је и случај пензионера чије је стално пребивалиште у Зајечару, коме у ГА у Панчеву неће да издају лекове зато што је само привремено борави у Панчеву. Колико нам је познато, у свакој амбуланти би требало да постоји књига пролазних пацијената.

У мањим општинама, чије су организације УВПС у саставу градске организације Зајечара, нису регистровани проблеми. Није било случаја да од вируса covid-19, се разболи неки војни пензионер или члан породице.

Крушевац

СВЕЧАНА ПРИМОПРЕДАЈА ДУЖНОСТИ

Ујасарни „Цар Лазар“ у Крушевцу, 6. маја организована је свечаност поводом примопредаје дужности команданата 246. батаљона АБХО између досадашњег команданта потпуковника Зорана Вукадиновића и будућег мајора Владимира Филиповића.

Пред постројеним батаљоном рапорт команданту КоВ, генерал-потпуковнику Милосаву Симовићу, предао је заменик команданта 246. БАБХО мајор Мирослав Станковски.

Свечаности су били присутни и начелник

Расинског управног округа Бранислав Весић, председник Скупштине града Крушевца Живојин Милорадовић, начелник Полицијске управе Крушевац Миљан Петровић, представник српске православне цркве епархије Крушевачке ставрофор Љубиша Милошевић, представници Удружења војних пензионера, Организације резервних војних старешина и Савеза удружења бораца народноослободилачких ратова Крушевца, команданти јединица из Гарнизона Крушевац, старешине из Команде КоВ, директори предузећа града Крушевца, чланови Савета АБХО и други.

Након потписивања записника о примопредаји дужности завршена је војна свечаност.

Делегацију Удружења војних пензионера чинили су председник ГрОД Душан Самарџић и секретар ГрОД Горан Мишковић.

Мр А. Симоновски

Дан победе над фашизмом

СЛОБОДА У ВИХОРУ РАТА
ИЗВОЈЕВАНА

Дан победе над фашизмом је дан када је нацистичка Немачка потписала капитулацију у Другом светском рату. Слави се 9. маја, иако је Други светски рат коначно завршен тек неколико месеци касније безусловном капитулацијом царског Јапана после трагичне употребе атомске бомбе у Хирошими и Нагасакију.

Наиме 9. маја 1945. (по московском времену) године совјетски маршал Жуков ратификовао је испред Савезника споразум о немачкој капитулацији, који је дан раније у име Трећег рајха потписао немачки фелдмаршал Вилхелм Кајтел.

Почев од тада, овај дан се свечано обележава у великом броју земаља света, и то у Русији, Јерменији, Азербејџану, Белорусији, Грузији, Казах-

Немачки представници су два пута потписали капитулацију. Прва капитулација са Савезницима је потписана у Ремсу 7. маја и ступала је на снагу 8. маја у 23:01 по средњоевропском времену. Овај датум се често назива Дан победе у Европи и у већини западних земаља. Јосиф Стаљин је касније био незадовољан овим догађајима, пошто је сматрао да предају мора да прими само изасланик врховне команде Совјетског Савеза и да буде потписано у Берлину и инсистирао је да је протокол из Ремса био само прелиминарни, а да се главна церемонија мора одржати у Берлину, где се тада налазио маршал Георгиј Жуков.

Стога је организована друга церемонија на неоштећеном имању ван Берлина увече 8. маја, када је већ био 9.

Војничко сјећање

ЉУБАВ ПРЕМА ПРОФЕСИЈИ

Када човек закорачи у поодмакле године, почне да прелистава свој пређени животни пут. Присјећа се шта је чинио као несташко, када је пошао у школу, присјећа се наставника, другова и прве љубави.

Многи од нас одоше у војну школу, која је свеобухватница људског образовања, васпитања и формирања позитивне личности. Није у школи била настава само о пушци, митраљезу и топу, већ и важни предмети општег образовања.

Послије 65 година добро памтим потпуковника Мирослава Јаворека, кршног Златиборца, учесника НОР-а који је предавао војну историју и бонтон. У настави увијек је истицао јунаштво, патриотизам, храброст и одлучност старјешина и посебно наглашавао војничко и ратно другарство.

И данас се осјећам испуњен задовољством што сам припадао војној струци, занимању браниоца отаџбине и слободе и дичних официра Југословенске Народне Армије.

Коронавирус нападе нас изненада, па се мало примирих и узех да прегледам фотографије из војничког живота. Најбох на фотографију четврте класе курса командира батерија из 1969. године у Сарајеву.

Курс намјенски, стручан и стварао је будуће командире батерија. Ту су била стручне предавања, артиљеријска гађања на полигону Калиновик а тактика је извођена на терену.

Ова фотографија је снимак са Сутјеске, када смо изучавали пету непријатељску офанзиву и прешли од Иван седла, Спомен парка, на мјесто херојске погибије команданта Саве Ковачевића. Затим на мјесто гдје је рањен Друг Тито и на крају на мјесто пробоја неумрлих хероја, уз напомену да су пробој обезбиједили артиљерци који су уништили неколико тенкова и омогућили наступ. И ту је истакнута љубав артиљераца према свом оружју. Наиме било је наређење да се уништи тешко оружје, али „непослушни“ артиљерци нијесу остављали свој топ, већ су га са неколико метака и даље вукли. Ето, што је учино њихов топ у одлучним тренуцима пробоја на Сутјесци.

На фотографији прво са лијева капетан Здравковић, крајње десно вазда раскопчан Диковић а у средини мајстор фруле Спасојевић.

Желим овим путем да поздравим своје назаборавне другове, са Смрт фашизму, а преминулим вјечна слава.

Радивоје Здравковић

на од завршетка Другог Светског рата.

Демографски губици Југославије у другом Светском рату износе 1.685.000 људи према званичном извештају од 26. маја 1945. године, односно 1.706.000

према каснијем извештају. Ове бројке представљају укупан демографски губитак, који укључује људе свих националности, убијене или умрле услед рата.

Извор Wikipedia

стану, Киргистану, Молдавији, Таџикистану, Туркменистану, Украјини, Узбекистану и Израелу од 2000. Највећа парада одржава се сваке године 9. маја у Москви, са великим миомходом више родова војске и прелета авијације. Ове године, због пандемије вируса корона, одложена је парада, а Москвом и другим градовима надлетала је војна авијација.

Маршал Георгиј Жуков прочитао је те 1945. године текст немачке капитулације. Десно од њега седео је главнокомандујући маршал ваздухопловства Артур Тедер. Фелдмаршал Вилхелм Кајтел потписао је одредбе о капитулацији немачке војске.

мај у Москви због разлике у временским зонама. Фелдмаршал Вилхелм Кајтел као начелник штаба Врховне команде Вермахта, генерал-пуковник Ханс-Јирген Штрумпф као представник Луфтвафе и адмирал Ханс Георг фон Фридебург су потписали немачку капитулацију у штабу совјетске армије у Берлин-Карлсхорсту.

Испред Савезника немачку предају прихватили су совјетски маршал Жуков и британски маршал Артур Тедер. Прва парада победе у Москви је одржана 24. јуна 1945. Сваке године од тада се одржава парада победе у Москви 9. маја. Највећа је била 2015. године када се славило 70 годи-

Проектом за заштиту и одбрану обале на Јадрану у ратно доба" и елаборатом који га је пратио планирано је да морнарица има 42 подморнице и 18 подморница-минополагача. Овај пројекат није прихваћен, па је 5. маја 1925. године командант морнарице предложио „Основни флотни програм“ по коме је требало имати 6–9 подморница, али ни он није усвојен. У октобру исте године сачињен је нови флотни програм у коме је смањен број подморница (6–7), али ни он није усвојен, већ је обећано да ће бити обезбеђена средства за набавку две подморнице.

Након посете краља Александра морнарици, 1925. године, одлучено је да се за потребе Краљевине Југославије набаве у иностранству две подморнице. Од енглеске фирме „Викерс Армстронг“ купљене су две типа „Л-53“, које су биле започете у Првом светском рату за ратну морнарицу Велике Британије, и добиле су имена Краљевска подморница „Храбри“ (носила је број 1) и Краљевска подморница „Небојша“ (носила је број 2). Подморнице су грађене у бродоградилу „Викерс Армстронг“ у Њукастлу. Већ 1927. године поринуте су у воду, а у јануару 1928. године посада је укрцана на њих. Подморница „Небојша“ испловила је на пробне вожње и вежбе.

У исто време одвијао се и први подморнички курс. Истовремено је грађена и испитивана подморница „Храбри“. Обе су завршене марта 1928. године, када су са матичним бродом „Хвар“ запловиле за Боку. Та пловидба ка отаџбини била је први велики испит младим подморничарима. После месец дана пловидбе немирним морем и упловљавања у луке Гибралтар, Алжир и Малта, 8. априла 1928. године, састав је упловио у матичну луку Тиват, где су одушевљено дочекане. Био је то први испит наших неискусних подморничара.

Подморничка флотила

Набавка ових подморница наметнута је морнарици, јер је флотни програм предвиђао набавку мањих подморница (око 500 тона депласмана), али је командант морнарице био присиљен да се сложи са набавком подморница чији је депласман био двоструко већи од оног предвиђеног.

Министарство војске и морнарице прихватило је понуду за изградњу две подморнице у Енглеској, наводно због тога што је њихов рок испоруке био кратак. Међутим, то није било тачно. Њихова градња започета је још за време Првог светског рата. Завршетком рата прекинута је њихова градња, лимови су конзервисани, а мотори, електромотори и друга средства су ускладиштена. Приликом пробних вожњи подморнице нису постигле уговорену брзину, а установљено је да главни мотори конструкцијски спадају међу старије такве врсте и да по својим особинама заостају за сличним, најновијим моторима. Набављене су велике подморнице, иако нису предвиђене флотним програмом, те су по својим тактичко-техничким особинама застареле, а уз то, нису биле сасвим погодне за употребу у Јадранском мору.

За прве команданте одређени су официри подморничари из аустроугарске морнарице. Први командант подморнице „Небојша“ био је капетан корвете Владимир Пфајфер. Подморнице „Небојша“ и „Храбри“ имале су депласман 975 у површинској и 1.165 тона у подводној вожњи. Брзи-

Почетак подморничарства у Краљевини Југославији

УДАРНА СНАГА ПОМОРСКЕ ОДБРАНЕ

У Априлском рату, једино се окупатору није предала подморница „Небојша“, која се са посадом 17. априла 1941. године повукла у Александрију и током рата коришћена је за обуку. Подморницу „Храбри“ запленили су Италијани у Боки, пребацили је у Пулу и расходовали. Подморницу „Смели“ преименовали су у „Банимонти“, а „Осветник“ у „Рисмондо“.

на им је у површинској вожњи била 17,5/8, а у подводној 10,5/5 чворова. Димензије су јој биле 72х7,1х4 м. Биле су наоружане са два топа 102 mm (у неким подацима пише да је био само један топ), који су се налазили испред и иза командног моста, једним митраљезом 12,7 mm и са по шест торпедних цеви калибра 533 mm (борбени комплет 12 торпеда Mark III).

Снага погона била је два дизел-мотора типа Wickers снаге по 885 киловата (1.200 коњских снага) и електромотор Laurence Scott снаге 2х600 киловата. Акциони радијус им је био 5.600 миља са брзином 8 чворова у површинској и 70 миља са брзином 5 чворова у подводној пловидби. Радна дубина роњења била јој је 70 метара (у неким подацима 50), али у Априлском рату, због дотрајалости, није смела прећи 55 метара. Брзина заровања била је 60 секунди. Посада је бројала шест официра, 41 подофицира и 6 морнара.

Списак посаде подморнице „Небојша“ у Априлском рату оставио је први официр поручник бојног брода друге класе Ђорђевић Ђорђе.

Стална посада

Командант је био поручник бојног брода прве класе Антон Јаворшек. Поред Ђорђевића официри су били: торпедни официр поручник бојног брода друге класе Радослав Саје, артиљеријски официр поручник фрегате Милан Пажин, навигацијски официр поручник корвете Иван Мишковић и управитељ машина машински поручник Јосип Амброжић.

У торпедном одреду били су: наредник-водник III класе Славко Горјуп; наредници Антон Пергл, Рудолф Симатовић и Раде Вукадоновић; поднаредници Михајло Чук, Милорад Петронијевић, Саво Ковачевић и Анто Антић; морнари Јосип Маричевић, Роко Малетић, Анте Фабијанић, Петар Станић и Гавро Вицко Чарић.

У артиљеријском одреду били су: наредници Марко Кукуљ, Ненад Јавор, Мило Смолчић и Добросав Ђакић; поднаредници Фрањо Братишчак и Владислав Швенк.

У машинском одреду били су: наредници-водници III класе Александар Јовановић, Леополд Сајбл и Антон Бабић; наредници Јосип Гајб, Јосип Дасовић, Драго Блажић, Нико Савовић, Бранко Црнобор, Антон Јуретић, Антон Орлић, Слободан

Маринковић, Иван Черне, Милутин Николић и Милован Радаковић; поднаредник Лазар Гавански.

У електричарском одреду били су: наредник-водник III класе Фрањо Плавник; наредници Анте Свичаревић, Симеон Косир, Марко Катурић и Отон Шкуфца; поднаредници Жарко Рихтершић, Борис Дермота и Душан Велкаврх.

У куварском одреду био је Наредник Лука Баричевић.

Са подморнице „Храбри“ прекрцан је водик III класе електричарске гране Милош Ракић.

Резервна посада

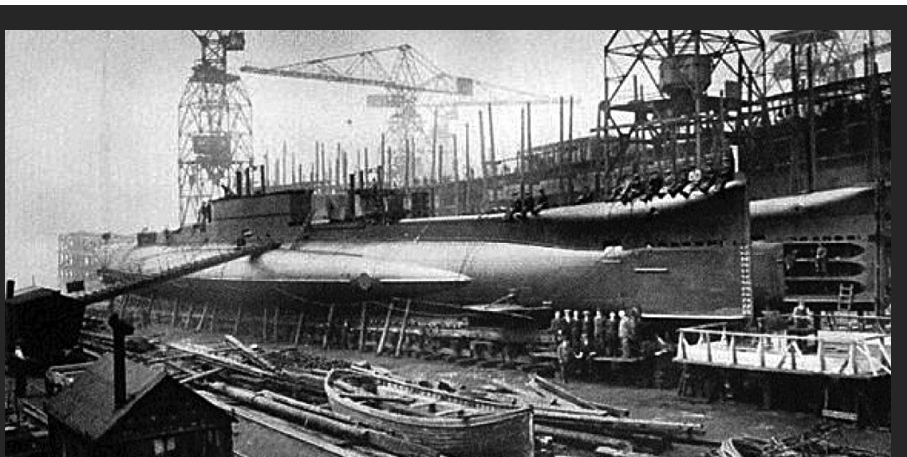
У торпедном одреду били су наредници Лазар Кнежевић и Јулко Апов; поднаредник Даниел Антулов. У артиљеријском одреду био је поднаредник Јосип Јуничкић. У телеграфском одреду био је поднаредник Антон Ганчевић. У машинском одреду били су: наредник Стеван Пријић; поднаредници Станко Моћник, Иван Владић и Рада Тољагић.

У електричарском одреду били су: наредници Јаков Казимир и Вуте Рајмонд; морнар торпедне гране Петар Јоковић.

На броду се налазила стална посада, док је резервна била смештена на броду „Хвар“ од 6. априла наредне, јер је подморница пристала у Кумбор.

Подморнице су имале двоструки труп. Лаки труп за „Небојшу“ је сграђен у „Арсеналу“ у Тивту 1937. године. Унутрашњост подморнице била је подељена у осам одсека: торпедни одсек са шест торпедних цеви, прамчани подофицирски одсек, одсек за официре, одсек за радио-станицу и уређаје за везу под водом, командна централа, машински одсек са два дизел-мотора, електромоторни одсек и крмни подофицирски одсек. Боце са компримираним ваздухом, за брзо заровање, биле су под притиском од 180 атмосфера.

Танкови за гориво били су у спољњем трупу, а перископ је био дужине око шест метара. У каквом је стању затечена подморница „Небојша“ пред сам рат. Поручник бојног брода друге класе Ђорђе Ђорђевић је рекао да је 30. децембра 1940. године подморница докована и остала је у доку до краја фебруара 1941. године. Људи су у доку показали велики морал, вредност и умешност, тако да је то била јака узданица за будућност.

„Храбри“ и „Небојша“ у Њукастлу

Сама подморница је, због дугог века службе, показала велике мане и слабости. Тако на пример вањски танкови су веома слаби (лимови) и поред чињенице да су ребра и заковице мењани.

Половина посаде била је нова

Осовина паралелограма кормиларског уређаја је већ преко границе толеранције истањена, па је било могуће пуцање. Компас матица је дотрајао и захтевао промену.

Батерије су прешле рок гаранције од две године и налазе се у последњој години могућности трајања. Њихова неупотребљивост је такође била узимана у обзир, само су се чекали знаци издасаја који су се пред Александријом испољили.

Машина застарелог типа, мада дотерана, остала је као непоуздана за дужу крстарења. Електрични уређаји и каблови нису мењани, па се пожари и хаварије могу очекивати свакодневно, јер су поједини каблови толико иструтели да их још само држи велики слој боје на њима.

По изласку из дока, подморница је добила више од 50% нове посаде од које је око 50% изашло из курса.

Целокупне вежбе до наређеног одласка у Котор састојале су се биле из свега наких шест малених вожњи и роњења. Остало је као неизвршено да се калибарски гађа, пошто се са топовима није гађало ранијих година калибарски. Осим тога остала су сва лансирања.

Уласком двеју нових подморница у састав морнарице постављени су и темељи Подморничкој флотили. По њиховом доласку у земљу Подморничка флотила је почела званично да функционише. Команда флотиле била је укрцана на помоћном броду – матици за подморнице „Хвар“. Када су стигле и друге две подморнице, ова флотила је представљала одређену ударну снагу, и поред слабости прве две подморнице. Сматрало се да је то и једина пловна јединица морнарице која је способна да самостално извршава своје задатке.

Купљене мање а савременије подморнице

Касније, ова флотила је требало да се обнови реконструкцијом „Небојше“ и „Храброг“ у подморнице-минополагаче, а по-

том набавком четири нове подморнице мањег депласмана (око 300 тона) и бродоматице од 4.000 тона уместо брода „Хвар“.

Команда Морнарице је 1937. године затражила понуду од домаће и стране бродоградње за изградњу две подморнице од 300 тона. Најповољнија понуда била је из бродоградилишта у Килу и уговор је потписан 27. октобра 1938. године. Тај уговор није реализован, а постало је јасно тек у јануару 1941. године, када је Немачка одбила да испоручи наручена торпеда.

Годину дана касније у Француској су купљене још две подморнице: „Смели“ и „Осветник“. Изграђене су у Нанту. Иако мање од претходних, биле су савременије и ефикасније. Допловиле су у Тиват 9. децембра 1929. године.

Депласман им је био 660/820 тона. Димензије 66,7х5,4х4,2 метара. Наоружање – топ 100 мм, митралез 7,9 мм и шест торпедних цеви 533 мм. Погон: два дизел-мотора снаге 1.500 KS (1.140 киловата) и два електромотора снаге 1.100 KS (836 киловата). Површинска брзина 14,5, а подводна 9,5 чворова. Посада је имала пет официра, 31 подофицира и седам морнара.

Акциони радијус 7.800 миља у површинској и 90 миља у подводној вожњи. Као брод матица за ове две подморнице одређен је дотадашњи привремени школски брод „Ситница“. Овај брод, ранији водоносац, преправљен је у сплитском бродоградилишту.

Подморничари школовани у Француској

У Априлском рату, једино се окупатору није предала подморница „Небојша“, која се са посадом 17. априла 1941. године повукла у Александрију и током рата коришћена је за обуку. Подморницу „Храбри“ запленили су Италијани у Боки, пребацили је у Пулу и расхodoвали. Подморницу „Смели“ преименовали су у „Банимонта“, а „Осветник“ у „Рисмондо“. Обе су после капитулације Италије заробили Немци – „Смели“ је потопљен 9. октобра 1943. године у Ла Спезији, а „Осветник“ 14. октобра 1943. године у луци Бонифацио на Сардинији.

Прва два наша официра упућена на школовање за подморничаре били су Мирко К. Плајваз и Божидар Х. Мартинец,

који су се од 1924. до 1926. године налазили на школовању у француској морнарици. Након завршеног школовања упућени су у Школу за подводну навигацију у Тулону, која је обучавала и оспособљавала поморске официре за подморничаре. Школа је трајала нешто више од шест месеци. Завршили су је са одличним успехом, иако, како каже Плајваз, „о подморничарству нису имали појма“ пре тога. Са њима је школовано и неколико подофицира који су „због свог стручног знања и примерног владања у школи и ван школе уживали највише поштовање и били су у сваком погледу на част нашој морнарици“, пише Плајваз.

По завршеном школовању крајем 1926. године, сви су се вратили у отаџбину.

По доласку у Земун, Плајваз и Мартинец су начелнику Одељења за морнарицу Министарства војске и морнарице Виктору Вилкерхаузеру пренели своја сазнања о достигнућима Француске у градњи подморница. Исто су реферисали и адмиралу Драгутину Прици, али се он посебно занимао за британске подморнице типа „Л“. Саопштили су му да је тај тип застарео. Они нису знали да наша Морнарица намерава набавити подморнице и да се око тога воде закулисне борбе. Плајваз је одређен у комисију, на чијем је челу био поручник бојног брода Јанко Кршњави, који се сматрао великим подморничаром и искусним ратником. Он се хвалисао да је на морско дно послао многе бродове, свакако као официр Аустроугарске. Комисија је већ написала предлог и потписала, који нови чланови нису прихватили, па су морали написати своје објашњење. Примио их је адмирал Прица и, како пише Плајваз, рекао им:

Прочитао сам ваш извештај и у потпуности се с њим слажем. Но, ствар стоји овако: наш министар финансија Милан Стојадиновић је у Лондону, да би закључио зајам који је нашој држави нужно потребан, а међу осталим условима Енглези су поставили и то да набавимо те подморнице. Наш положај са обзиром на Италију није ружичаст, па ми те подморнице требамо, ако их не узмемо, друге нећемо добити. У овој ситуацији, коју сам вам предочио, бољи је врабац у руци, него голуб на крову. Нећу вас присиљавати да пристанете на извештај комисије, али вас једино питам да ли сте свесни последица? Осим тога имаћеш ти Плајваз на свом службеном месту могућност да се на тим подморницама изврше неке измене, у смислу нашег реферата, код кога ћеш имати сву моју подршку. Стога учините онако како мислите да је исправно, а једино што захтевам од вас је да о својој одлуци добро промислите и да то што сам вам рекао држите у строгој тајности.

Тако је још једном политика победила стручност и уместо бољих и савременијих француских подморница купљене су велике и застареле енглеске подморнице, а нови чланови комисије су морали да прихвате већ донешени закључак комисије.

Одмах је одређена комисија која ће надзирати градњу подморница у Енглеској, као и група официра и подофицира за обуку у посебним, специјално за њих основаним течајевима.

Бошко Антић

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Како победити стрес у ванредним ситуацијама и сачувати здравље

ПОЗИТИВНЕ МИСЛИ И ОПТИМИЗАМ

Стручњаци увек истичу да су емоције основа психичког али и физичког здравља. Зато је исказивање љубави, нежности, пажње и поштовања добродошло увек, а нарочито у такозваним ванредним, тешким и стресним ситуацијама.

Реакције људи на ситуацију проузроковану ванредним стањем могу бити различите, и зависе у великој мери од индивидуалне структуре личности, а и од социјалне мреже изражене пре проглашења ванредног стања.

Уколико у овим измењеним животним околностима осећате страх и напетост умереног интензитета, знајте да су то сасвим разумљиве, природне реакције. То су нормалне реакције на измењене услове и стресне ситуације којима смо сви изложени и не подразумевају, аутоматски, психичко оболевање.

Непријатни и нагли догађаји угрожавају осећање сигурности и ремете стабилност и предвидљивост тока живота. После стресних и трауматских искустава људи различито реагују, у зависности од психолошке структуре, односно типа личности. Неки постају уплашени, веома узнемирени, повучени, губе вољу за било какве активности или рад, губе апетит, долази до ремећења сна, појаве ноћних мора, поремећаја мишљења и комуникације. Друге особе могу реаговати повишеном агресивношћу, необичајним понашањем или испољавањем непотребне и претеране храбрости, чиме се заправо само одбија суочавање с реалношћу и смањује могућност да се опасност избегне. Ово је често и начин понашања особа које иначе имају проблем са ауторитетима, па одбијајући да поштују препоруке стручњака, имају илузију да су слободни од било каквог ауторитета и наметања туђе воље. У неким случајевима, особа наставља да обавља уобичајене активности и на изглед не мења понашање, понаша се „нормално“, али изненада може доћи до драматичног пражњења нагомилане напетости, или чак и до покушаја самоубиства, као што је то случај код такозваних маскираних депресија.

Стресни фактор

На скали стресних животних догађаја, рангирајући интензитет појединих стресних ситуација, људи свуда у свету без обзира на расу, веру, нацију или пол, на прво место стављају смрт или тешку болест блиске особе (члана породице). Ово су такозвани „универзални стресови“. Њихов интензитет дејства смо, на жалост, врло добро упознали и током ратних разарања, бомбардовања, као и у ванредним ситуацијама изазваним природним непогодама које су задесиле нашу земљу. Било је много породица које су изгубиле своје чланове, пријатеље и рођаке, што свакако, поред страха због могућности губитка сопственог живота, представља изузетно јак стресни фактор.

Живот у ванредном стању, у измењеним, некада и погоршаним условима живота, који нису увек оптимални, може код неких људи довести до нарушавања психичке равнотеже и убрзати испољавање многих психичких и психосоматских болести. Код продуженог дејства стресних фактора, многи поремећаји престају да буду само функционални и могу се манифестовати и на телесној равни. То се пре свега односи на повишен крвни притисак, поремећаје у раду срца, све до ангине пекторис и инфаркта миокарда, чира на желуцу и дванаестопалачном цреву, погоршања шећерне болести и многих других ендокриних болести.

Постоје одређена правила понашања која су потврђена у пракси и могу нам помоћи да се ефикасно супротставимо стресу у ванредним условима. Најважнији задатак у овој ситуацији је најпре сачувати живот, психичко и физичко здравље, како своје, тако и нама блиских особа и чланова породице. Та правила могу свести на десет такача:

Контрола стреса у ванредним стањима

Ево неколико правила којих се треба придржавати у ванредној ситуацији:

- Будите активни, планирајте дневне обавезе;
- Дружите се, остварујте контакте путем телефона и друштвених мрежа;
- Ангажујте се физички, вежбајте, правилно дишите;
- Будите опрезни према непровереним информацијама;
- Пружајте и примајте љубав;
- Не користите дуван, алкохол и наркотице;
- Средства за смирење користите само по савету лекара;
- Правилно се храните;
- Научите да се опустите;
- Мислите позитивно, гајите наду и оптимизам.

Будите активни, планирајте дневне обавезе

Добро обављен посао на радном месту, уколико радите у овом периоду, као и уобичајени дневни, кућни послови, олакшавају напетост и стварају задовољство постигнутим резултатима. Полазећи од претпоставке да ће и сутра бити нови дан, који треба испунити корисним ак-

тивностима, проведите део времена у планирању сутрашњих дневних обавеза. Програм испланираних обавеза делотворнији је од нервозног, бесциљног понашања и пуштања да се умножавају црне мисли. Процес мишљења „не трпи“ вакуум. Уколико не организујемо свој дан и не ангажујемо се размишљањем о пословима које треба обавити, у мислима се можемо вратити непријатним садржајима, што води повећању страха или депресивног расположења. С друге стране, ако обезбедимо континуитет уобичајених, свакодневних активности, повратићемо осећање нормалности и прибраности.

Дружите се и остварујте контакте на начин који је могућ, путем телефона и друштвених мрежа

Све потешкоће се лакше подносе када човек има осећај да припада групи која га подржава, где су особе које су нам драге и блиске. Веома је важно поделити своје проблеме са осталим људима, кроз разговор, јер су те бриге честе и у великој мери заједничке или сличне. Овакво понашање је много боље него изоловати се, бити сам и препустити се нарастању страха и панике. У тешким ситуацијама, као што је губитак (смрт) блиске особе, веома је значајна подршка групе. У друштву особа које су нам веома блиске, себи можемо дозволити испољавање осећања туге, кроз плач, разговор о умрлом, а исто тако и кроз ритуале, везане за сахрану и помен. Све ово помаже да се губитак „обради“, прихвати као реалност и омогући да се, временом, психички бол смањи. Нису добри ставови да туга не треба да се исказује, да се сећање потискује, да треба бити „јак и храбар“, јер се на тај начин само одлаже процес жаљења и прихватања губитка.

За дружење ипак треба бирати првенствено особе чије нам присуство улива сигурност и осећај пријатности. Треба избегавати дружење са особама које превисше драматизују догађаје и могу негативно деловати на остале у групи. Њима треба добронамерно предложити да се обрате за стручну помоћ, на неки од бројева који су доступни јавности.

Ангажујте се физички, вежбајте, правилно дишите

Физичка активност је врло делотворна у смањивању последица стреса, за разлику од пасивности, дуготрајног седења и лежања. Благоотворно делује гимнастика, разгибавање, истегање као и активности у кући, што користи подједнако и физичком и психичком здрављу. Поједина истраживања чак потврђују да физичка активност доприноси и у лечењу депресивних стања. Уколико то околности дозвољавају, при вежбању је добро бити на чистом ваздуху, макар поред отвореног прозора. Ова физичка активност би требало да траје бар 30-40 минута дневно, а бар првих 20 минута вежбати у континуитету, без паузе. Напор и сложеност вежби треба постепено повећавати из дана у дан и не оптерећивати одједном свој кардиоваскуларни систем. Особе које немају поремећаје у раду срца и крвних судова, или неку другу тежу органску болест, могу вежбати без надзора, у супротном је неопходан савет лекара и надзор стручне особе.

Не заборавите и на правилно дисање! Познато је да се термин *савремени човек* често може изједначити с термином *човек отуђен од природе*, што конкретно значи да је заборавио на правилно дисање. Ако пажљивије посматрамо особе око себе, приметимо да већина дише површно, ујурбано, често на уста и користећи само горње делове плућа. Правилно дисање

састоји се од три, наизглед, одвојена покрета, која ипак треба да чине једну целину: из такозваног горњег, средњег и доњег дисања. У правилном положају кичме и рамена, при удисају треба прво лагано испунити доњи део плућа (споља се манифестује истурањем трбушног зида), затим средњи (ширењем ребара) и на крају горњи део (подизањем грудног коша и кључних костију). Издисање треба да иде обрнутим редоследом. Истраживања у медицини и психологији су показала да, као што је за поједина психичка стања карактеристичан одређени начин дисања, исто тако можемо, свесно, променити негативно стање у коме се налазимо, једноставном променом погрешног начина дисања. Покушајте!

Будите опрезни према непровереним информацијама

Зна се да све што је нејасно и непознато изазива страх и неизвесност. Правовремене информације смањују страх од непознатог и олакшавају да се бар донекле успоставе смисао и ред у понекад хаотичним збивањима. Будите критични према непровереним информацијама (гласинама), односно вестима која се преносе „од ува до ува“. Гласине су опасне, јер се причавањем од стране уплашених лица, додају нове, често нетачне верзије догађаја. Проверите увек из ког извора долазе информације, уколико користите интернет и друштвене мреже. Често се ради о медијима који живе од рекламе, и сваки 'кликом' на њихов сајт добијају одређени новац, па из тог разлога текстовима дају драматичне наслове, како би заинтересовали људе да приступе сајту. Нема потребе ни за опсесивним праћењем свих нових вести, нових бројева који се презентују по цео дан за све државе света. Довољно је информисати се неколико пута на дан о најважнијим стварима везано за развој актуелне ситуације, и о препорукама надлежних стручњака са циљем очувања вашег здравља.

Пружајте и примајте љубав

Делотворно је пружати љубав и пажњу члановима породице, колектива, пријатељима и људима који нас окружују и деле исту судбину, остављајући места да и они нама узврате и да прихватимо љубав и пажњу коју показују. Емоционална подршка је јако важна и представља умирујући и стабилизирајући фактор за сваког човека. Мрежа социјалне подршке и бриге показала се делотворном и у продужетку прежи-

ваљања после тешких болести, што је доказано у медицинским наукама. Стручњаци увек истичу да су емоције основа психичког али и физичког здравља. Зато је исказивање љубави, нежности, пажње и поштовања добродошло увек, а нарочито у такозваним ванредним, тешким и стресним ситуацијама. Током трајања ванредног стања и извесан период по његовом завршетку, требало би заборавити на евентуалне несугласице и неспоразуме у породици и колективу, и доношење животну важних одлука одложити за каснији период.

Не користите дуван, алкохол и наркотику

У ванредним стањима, и под повишеним стресом неки људи прибегавају, чешће него обично, цигаретама, алкохолу и наркотицима (психоактивним супстанцама). На тај начин човек, бежећи од једног проблема, може доћи у стање зависности од ових средстава, што временом доводи до тешких физичких и менталних оштећења. Алкохол и наркотици својим дејством на централни нервни систем умањују реално доживљавање стварност, могућност за правовремену реакцију и рационално понашање. Из тог разлога, наркотику не би требало никада користити, док цигарете и алкохол у ванредном стању не треба користити у већим количинама него у мирнодопским условима.

Средства за смирење користите само по савету лекара

Можда вам, када будете прочитали и применили ове савете, средства за смирење неће бити ни потребна. Уколико вам се чини да без њих не можете, обавезно се консултујте са лекаром у вези с избором лекова, дозама и начинима узимања лекова. Немојте никако узимати средства за смирење која је лекар одредио вашем пријатељу или рођаку, очекујући да ће она добро деловати и на вас. Свака особа је индивидуални случај и коначну одлуку о коришћењу лекова за смирење мора донети стручњак, психијатар.

Деци никако не треба самоиницијативно давати средства за смирење! Најбољи седатив за њих је понашање укућана и њихова смиреност, као и загрљаји, миловање и топла реч у тренуцима неизвесности и страха.

Правилно се храните

Потрудите се да на вашем јеловнику буде доста поврћа и воћа, од тога један део обавезно у сировом стању. Користите, по могућству црни, интегрални хлеб и цела зрна житарица. Млеко и млечни производи, печурке, производи од соје и неколико комада јаја током недеље могу успешно допунити или чак и заменити месо у исхрани.

Уколико сте у могућности, од меса користите рибу и пилеће, као и остале врсте меса са мање масноће, док би свињско месо, и месне прерађевине пуне масноће, соли и адитива требало избегавати. Можете ко-

ристити препарате са витаминима и минералима, уз придржавање упутстава, биљне чајеve и мед, као и све пчелиње производе, уколико нисте алергични. Не треба претеривати са црном кафеом, односно не пити више од две шољице на дан. Унети бар литар чисте воде дневно, а укупни дневни износ воде зависи од уноса осталих течности и свежег воћа и поврћа, чији састав већински чини вода. Избегавајте растворене, зашећерене и газираних напитака.

Користити биљна, по могућству хладно цеђена уља а избегавати претерани унос животињских масти. Храну поделити у пет obroka (три главна и две ужине) и јести само онда када заиста осећамо глад, а не из навике. Такозвани цивилизовани апетит често не значи ништа друго, до јести сувише много и сувише брзо. Током obroka, концентрисати се само на храну и добро сажвакати сваки залагај, што ће олакшати даље варење хране. Не треба јести док гледамо телевизију, читајући или продужавајући с једном зато што нам је досадно или зато што тренутно ништа занимљивије немамо да радимо. Такође не треба јести када смо преморени, боље је да се бар десетак минута прво одморимо, нити када смо љути, или је нама овладало неко друго непријатно осећање.

Научите да се опустите

Вољно опуштање мишића брзо доводи до смањивања напетости и олакшава превазилажење стреса. Многобројни релаксациони програми имају за циљ да нас науче да сами, својом вољом, опустимо попречно-пругасте мишиће тела, од којих су многи непрекидно у стању јаке напетости. Мишићна релаксација не захтева специјалне услове за извођење, па се може применити готово у свакој ситуацији.

Метод аутогеног тренинга и медитације захтевају изоловање од буке и других потенцијално узнемирујућих дражи. Потпуну релаксацију мишића прати и смирено и дубоко дисање, а самим тим и наше мисли постају смирене. Мишићну релаксацију започињемо прво вољном контракцијом а затим опуштањем појединачних група мишића, док на тај начин не прођемо цело тело. Рецимо, започињемо прво стезањем па опуштањем десне шаке, потом прелазимо на леву шаку и тако даље. Уколико сте заинтересовани за ову технику, лако ћете пронаћи детаље на интернету или у стручној литератури. Исто тако, важна је и масажа, као и самомасажа, поготово бочних прегибача врата и леђа (где се често повишена напетост и стрес локализују), или само стопала и шака ако је то једино што смо у стању да урадимо.

Мислите позитивно, гајите наду и оптимизам.

Колико год да су садашњи догађаји и околности непријатни и тешки, и томе ће доћи крај, и то ће сигурно проћи. Треба и током тешког животног периода сачувати своје здравље и животну енергију, да би, када ванредно стање прође могли да градимо бољи живот за све нас.

Треба неговати оптимизам и не препуштати се негативном, већ позитивном животном сценарију. Замишљање (визуализација) лепих и ведрих сцена и повољног развоја догађаја, најчешће и у нашој реалности доводи до позитивних исхода и догађаја.

Проф. др Слађана Јовић
Извор: Сајт „Снага знања“

SLUŠNI APARATI NA LEKARSKI RECEPT POSEBNE POGODNOSTI ZA VOJNE PENZIONERE !

- VRHUNSKA AMERIČKA TEHNOLOGIJA
- NEVIDLJIVI SLUŠNI APARATI
- PRODAJA NA RATE

BEOGRAD, Sazonova 18a
011/2435-924

NOVI SAD, Vase Pelagića 4
021/425-370

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Звонимир
Пешић

Година XVIII. Број 195. АПРИЛ / МАЈ, 2020.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ
Добросав Алексић (Алексинац),
Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарад-
њи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ
„Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;

За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигураници.

Преко Удружења могу се добити ком-
плетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почаста,
- помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,

- Умањење укупних трошкова за
висину рефундације

- бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организа-
цијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице ради
одавања почаста преминулим
старешинама може се обавити
путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

Ако не хвалимо врлине,
претегнуће мане.

Ласкаве речи су као уље.
Многи се на њих оклизну.

Шта вреди што им спадају
маске с лица,
Када они не испадају из
фотеља.

Не бацајте папир.
Многа обећања су остала на
папиру!

Друштвени новац се
најчешће
потроши са друштвом.

Киша не може да спере
љагу.

Лепота душе подсећа на лук.
Споља се не види њена
вредност!

Душан Старчевић

TANJA^{dent}

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.
Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686
Радно време од 12 до 20 х